

KATEGORIPLAN

VÅRD OCH OMSORG

BESLUTAD KS 2023-XX-XX

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

1.0	SAMMANFATTNING.....	4
2.0	INLEDNING	5
2.1	BAKGRUND	5
2.2	SYFTE.....	5
2.3	PROCESSER KOPPLADE TILL UPPHANDLING OCH INKÖP	6
3.0	METOD	7
3.1	KATEGORITRÄD	7
3.2	ARBETSSÄTT	7
4.0	KATEGORIPLAN FÖR VÅRD OCH OMSORG	9
4.1	EFFEKTMÅL	9
4.2	KATEGORIDEFINITION.....	10
4.3	AVGRÄNSNINGAR	10
5.0	NULÄGESANALYS	11
5.1	INTERN ANALYS	11
5.1.1	INTERN ORGANISATION	11
5.1.2	SPENDANALYS	12
5.1.3	AVTAL INOM KATEGORIN	12
5.1.4	VALFRIHETSSYSTEM I HUDDINGE KOMMUN	14
5.1.5	LSS-BOSTÄDER	15
5.1.6	LEVERANTÖRSTROHET	16
5.1.7	JOURHEM	17
5.1.8	UPPHANDLING.....	17
5.1.9	SAMORDNADE AVTAL	17
5.1.10	PRISMODELLER	18
5.1.11	AVTALSUPPFÖLJNING	19
5.1.12	STYRSIGNALER	19
5.1.13	DIGITALISERING	22
5.2	EXTERN ANALYS	25
5.2.1	MARKNADSANALYS.....	25
5.2.2	PRISJUSTERING	25
5.2.3	IDÉBURET PARTNERSKAP (IOP)	26
5.2.4	LAGÄNDRINGAR	27
5.2.5	ORGANISERAD BROTTSLIGHET.....	28
5.2.6	REGERINGSUPPDRAG – ÖKAD KUNSKAP OM KOMMUNERS OCH REGIONERS KOSTNADER FÖR VALFRIHETSSYSTEM	29
5.2.7	EXEMPEL PÅ KOMMUNER SOM GÅTT IFRÅN VALFRIHETSSYSTEM	31
5.2.8	NATIONELLT REGISTER ÖVER HVB OCH STÖDBOENDEN FÖR BARN OCH UNGA SAMT SÄRSKILDA UNGDOMSHEM.....	32
5.2.9	KRISBEREDSKAP	32
5.2.10	SANKTIONER MOT RYSSLAND,.....	33
6.0	KATEGORISTRATEGI.....	34
6.1	EFFEKTIVA UPPHANDLINGSPROCESSER	34
6.2	HÖG LEVERANTÖRSTROHET	35
6.3	DIREKTUPPHANDLING	35
6.4	HÅLLBARHET	36

6.5	UTVECKLING AV E-HANDEL	36
6.6	UPPFÖLJNING	36
6.7	DIGITALISERING OCH AUTOMATISERADE ARBETSSÄTT	36
6.8	SÄKER LEVERANSFÖRSÖRJNING	37
6.9	SANKTIONER MOT RYSSLAND OCH BELARUS	37
7.0	MÅLUPPFÖLJNING	38
8.0	BILAGOR	40
BILAGA 1 - KATEGORIORGANISATION		41
BILAGA 2 – AKTIVITETSLISTA		42
1.0	UPPHANDLINGSPLAN	42
1.1	TILLKOMMANDE BEHOV AV UPPHANDLINGAR	43
2.0	AKTIVITETSLISTA	44
2.1	IDENTIFIERING AV AVTALSOMRÅDEN SOM STÄLLER KRAV PÅ LEVERANTÖRENS REDUNDANS	44
2.2	KARTLÄGG BEHOV SOM I DAGSLÄGET KRÄVER PLACERINGAR UTANFÖR RAMAVTAL	44
2.3	HÅLL MEDIABEVAKNING AV LEVERANTÖRER INOM KATEGORIN	45
2.4	UTVECKLA DET TVÄRFUNKTIONELLA ARBETET MELLAN OLIKA EXPERTFUNKTIONER INOM KOMMUNEN	45
2.5	TA FRAM PRISJUSTERINGSKLAUSUL	46
2.6	FÖRBÄTTRA UPPFÖLJNING AV ARBETSÄTTSLIGA VILLKÖR	46
2.7	STANDARDISERA KRAV INOM HÅLLBARHET	47
2.8	INFÖR E-HANDEL FÖR INKÖP AV VÅRD OCH OMSORG	48
2.9	UTRED VILKEN UPPHANDLINGSFORM SOM LÄMPAR SIG FÖR RESPEKTIVE AVTALSOMRÅDE	48
2.10	UTRED OPTIMAL PAKETERING AV AVTALSOMRÅDEN INOM KATEGORIN	49
2.11	TA FRAM EN STRATEGI FÖR PLACERINGEN INOM RAMEN FÖR AVTAL AVSEENDE ENSTAKA PLATSER	49
2.12	FASTSTÄLL KOMMUNGEMENSAM UPPFÖLJNINGSRUTIN	50
2.13	ÖKA SAMARBETET MED KOMMUNENS LEVERANTÖRER	51
2.14	TA FRAM EN UPPFÖLJNINGSPÅN ÖVER SAMORDNADE UPPHANDLINGAR	51
2.15	UTRED FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR UPPHANDLING AV JOURHEM	52
BILAGA 3 - REFERENSER		54

1.0 SAMMANFATTNING

Kommunens inköp av varor och tjänster har delats in i kategorier baserat på leverantörsmarknad och inköpsmönster. Med detta som utgångspunkt har en plan för arbetet i kategorin tagits fram.

Kategoriledaren har tillsammans med kategoriteamet analyserat inköpsområdet vård och omsorg, vilket har resulterat i denna kategoriplan som sträcker sig över fyra år, med start juni 2023.

Syftet med kategoriplanen är att ta fram strategier för anskaffning av tjänster inom kategorin i syfte att löpande realisera effektiviseringspotentialer, skapa förutsättningar för att uppnå kommunens övergripande mål samt säkerställa god kvalitet.

Inom kategorin upphandlas insatser inom individ- och familjeomsorg, funktionshinderomsorg samt äldreomsorg.

2021 omsatte kategorin 572 000 000 SEK och den är därmed den kategori med högst spend inom kommunen. Inom kategorin har kommunen 590 leverantörsavtal inom 18 avtalsområden. Kommunen upphandlar vård och omsorg enligt Lagen om offentlig upphandling och Lagen om valfrihet. I dagsläget har kommunen sex valfrihetssystem.

De största utmaningarna inom kategorin är att stävja välfärdsbrott, öka avtalstroheten, säkerställa behovet av LSS boenden, hitta lämpligaste affärs och upphandlingsform samt att skapa en redundans hos kommunens leverantörer vid oförutsägbara händelser.

Med utgångspunkt från kategorins utmaningar har följande effektmål tagits fram för kategorin:

- kategoristyrning av vård och omsorg ska bidra till att den vård och omsorg som upphandlas i kommunen håller en god kvalitet och främjar en god budgethållning.
- kategoristyrning av vård och omsorg ska stävja välfärdsbrott, fel och oegentligheter hos upphandlade leverantörer.
- kategoristyrning av vård och omsorg ska bidra till att leverantörer inom kategorin skapar redundans.
- kategoristyrningen ska bidra med effektiviseringar genom att hitta sätt att arbeta smartare, exempelvis genom samverkan, innovation, verksamhetsutveckling eller genom att ta tillvara ny teknik för att digitalisera och automatisera arbetssätt.
- kategoristyrning av vård och omsorg ska bidra till omställningen till ett mer hållbart samhälle.

Strategier och aktiviteter som sträcker sig över fyra år är framtagna och ska verka för att uppnå kategorins övergripande effektmål.

2.0 INLEDNING

Kategoriledaren har tillsammans med kategoriteamet analyserat inköpsområdet – vård och omsorg, vilket har resulterat i denna kategoriplan. Kategoriplanen beskriver de analyser som kategoriteamen genomfört av yttre och inre påverkansfaktorer, hur behoven inom inköpskategorin kommer att utvecklas med ledning av detta, aktiviteter som kategoriteamen utifrån genomförd analys ser behöver genomföras, samt strategier för nyttorealiserings av de potentialer som identifierats. Kategoriplanen kan också innehålla andra aktiviteter än upphandlingar, t ex förslag till organisatoriska förändringar med bäring på hur kommunen är organiserad runt det som köps. Kategoriplanen sträcker sig över fyra år, med start augusti 2023.

2.1 Bakgrund

Liksom övriga kommuner i landet kommer Huddinge att möta tuffa ekonomiska utmaningar de kommande åren. Andelen av befolkningen som ska bli försörjd ökar och andelen som ska försörja minskar, vilket skapar ett starkt demografityck. Ett stort fokus måste därför läggas på välfärdens kärna så att varje skattekrona används där den gör mest nytta.

Huddinge kommun har under hösten 2021 påbörjat ett arbete med införande av ett kategoristyrkt arbetssätt som en följd av de nya styrdokument som antagits för kommunens upphandling och inköp. Kategoristyrning är en strategisk metod som används för att bedriva ett proaktivt och värdeskapande inköpsarbete. Ett kategoristyrkt arbetssätt säkerställer en strategisk styrning av organisationens inköp. Arbetet sker i tvärfunktionella kategoriteam och värdeskapande aktiviteter sammanfattas i långsiktiga kategoriplaner. Kategoriplanerna beskriver hur arbetet ska genomföras utifrån organisationens målsättningar och vilka effekter som ska uppnås för aktuell kategori avseende ekonomiska effekter, hållbarhet och andra övergripande mål.

Ett kategoristyrkt arbetssätt ger därför ledningen direkta verktyg att fatta strategiska och taktiska beslut inom inköpsområdet.

Verksamhet och upphandlingssektionen knyts samman i kategoriteam som tillsammans tar fram strategier och förbättringsförslag för inköpskategorier utifrån vedertagen metodik. Genom att fokusera på en kategori kan den tvärfunktionella kategoriteamen få en god kännedom om marknaden och om organisationens potential till förbättringar. Det innebär inte en organisatorisk centralisering av resurser eller att arbetet likställs med att enbart etablera stora centrala avtal.

Vid enskilda upphandlingar kan upphandlaren sedan ta hjälp av den kunskap som utvecklats genom kategoristyrningsarbetet och framtagna kategoriplaner. I kategoriplanen har de viktigaste åtgärderna/aktiviteterna och målen för kategorin fastställts.

2.2 Syfte

Syftet för denna kategoriplan är att på ett systematiskt sätt ta fram strategier för anskaffning av kommunens varor och tjänster inom kategorin för att löpande

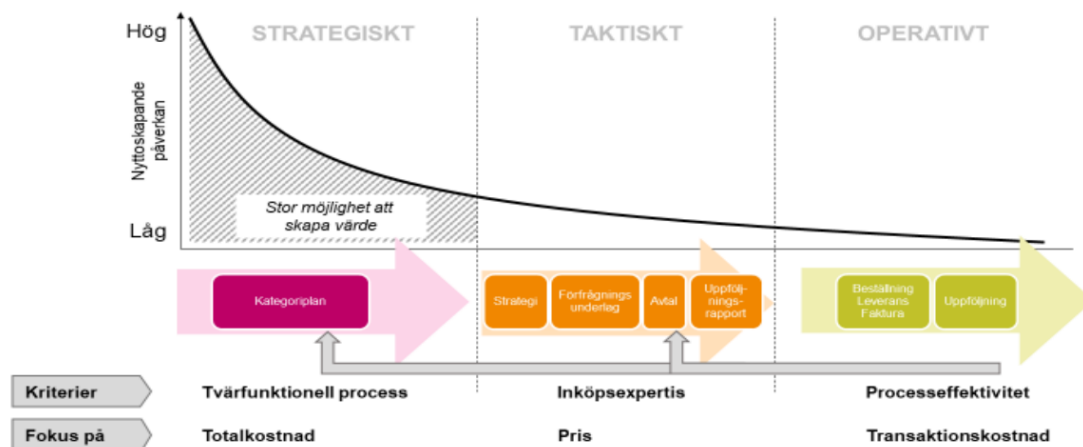

realisera effektiviseringspotentialer samt skapa förutsättningar för att uppnå kommunens övergripande mål.

Detta gör vi genom att:

- Planera inköp med god framförhållning, vilket ger flexibilitet på kort sikt och möjligheter att långsiktigt utveckla kommunen på ett hållbart och innovativt sätt.
- samverka inom kommunen för att skapa bättre förutsättningar att utveckla relationen med leverantörsmarknaden i syfte att åstadkomma goda och hållbara offentliga affärer.
- Dra nytta av kommunens samlade resurser på ett effektivt sätt.
- Sänka totalkostnaden vid köp av varor och tjänster genom god styrning och faktabaserade analyser.

Nedan bild visar att de största möjligheterna att skapa värden sker i det tidiga strategiska arbetet.

2.3 Processer kopplade till upphandling och inköp

Nedanstående bild visualiserar de processer som är kopplade till upphandling och inköp, där kategoristyrningsprocessen långsiktiga och utvecklande processen - *den strategiska processen*. Kategoristyrningsprocessen styrs av kommunens övergripande mål och arbetet i processen ska hela tiden verka för att uppnå mål som formulerats och som berör upphandling och inköp.

Upphandlings- och inköspolicy för Huddinge kommun beskriver kommunens grundläggande hållning, värdering och vägledande principer inom upphandling och inköp.

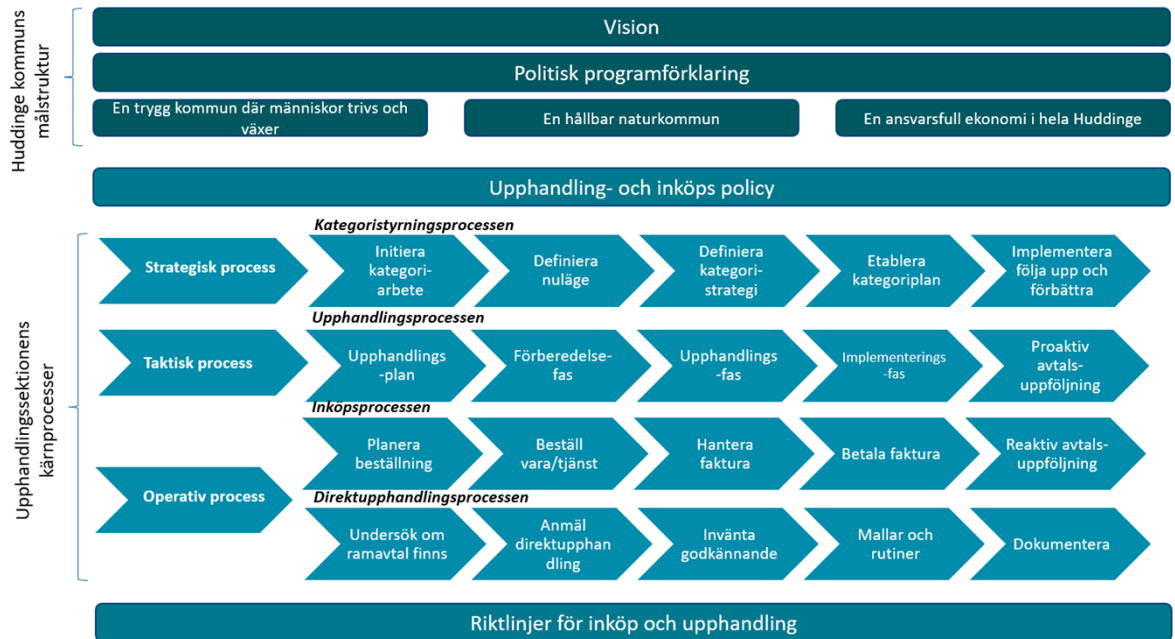
Kategoristyrningsprocessen ska vara styrande i de underliggande processerna, dvs. upphandlingsprocessen (taktisk process), inköpsprocessen och direktupphandlingsprocessen (operativa processer).

Den *taktiska upphandlingsprocessen* är inriktat på att planera för upphandlingar, genomföra upphandlingar, ansvara för avtalsförvaltning och uppföljning, hantera affärsrelationer och processutveckla. Den taktiska processen utförs enligt de beslutade kategoristrategierna.

De operativa processerna, inköpsprocessen och direktupphandlingsprocessen, tillgodoser verksamhetens löpande behov av varor och tjänster. Det omfattar hantering av beställningar och daglig problemlösning med direkt koppling till dessa. Detta bedrivs till stor del utifrån förutsättningar som ges ifrån den taktiska upphandlingsprocessen.

Som stöd för kommunens arbete med upphandling och inköp finns riktlinjer för upphandling och inköp.

3.0 METOD

3.1 Kategoritråd

Kommunens inköp av varor och tjänster har delats in i kategorier baserat på inköpsmönster och leverantörsmarknad. Som komplement till leverantörsmarknadens sammansättning har även hänsyn tagits till vilken typ av vara eller tjänst som köps in.

Kategoriuppdelningen skapar förutsättningar för att fokusera på det inköpsstrategiska arbetet kring respektive leverantörsmarknad och därmed uppnå större kunskap och förståelse för marknaden.

3.2 Arbetsätt

1. Initiera kategoriarbetet

Initieringsfasen syftar till att initiera kategoriarbetet för kategorin genom att etablera kategoriteamet, tidplan och arbetsformer.

Kategoriteamet består av personer från kommunens verksamheter som tillsammans innehar kompetens inom områden såsom kravställning på varans/tjänstens funktionalitet, verksamhetskunskap, leverantörsmarknad, upphandling, hållbarhet, metod och analys. Kategoriteamet ges mandat att ta fram förslag på kategoriplaner.

2. Analysera nuläge

Inköpskategorin analyseras utifrån ett internt och ett externt perspektiv.

Den interna analysen syftar bl.a. till att förstå vilka av kommuns verksamheter som köper inom kategorin, vilka avtal som används och hur den framtida behovsbilden ser ut både från ett kvalitativt och kvantitativt perspektiv. Den syftar också till att klargöra hur kommunen är organiserad runt det som köps.

Den externa analysen syftar till att förstå marknaden såsom vilka leverantörer som finns inom kategorin, vilka utvecklingstrender som råder, om det finns nya innovativa lösningar att tillgå etc. Den externa analysen kan ske genom exempelvis dialog med branschorganisationer och leverantörer. Hållbarhetsaspekter integreras i både den interna och den externa analysen.

Spendanalys

En spendanalys har genomförts och syftar till att få en faktabaserad kontroll över antalet leverantörer och storleken på affären som görs inom ramen för en viss kategori. Spendanalysen skapar en förståelse för fakta och strukturer inom en kategori genom att analysera verksamhetens totala historiska köpbeteende. En väl genomförd spendanalys ger ofta stora möjligheter till att identifiera trender, avvikelser och möjligheter till affärsutveckling.

Förutom historiskt köpbeteende har även en analys över kategorins avtal genomförts.

Omvärldsanalys

En omvärldsanalys har genomförts och syftar till att kartlägga interna och externa förutsättningar och trender för att kunna identifiera möjligheter eller risker i affärerna inom kategorin eller underkategorin.

Den interna analysen syftar till att undersöka de interna förutsättningarna som påverkar kategorin och inköpsarbetet såsom mål eller värderingar inom Huddinge kommun.

Den externa analysen har genomförts från två perspektiv; leverantörer och marknaden.

Trender och förutsättningar har kartlagts. Syftet är har varit att identifiera rätt typ av leverantör från rätt marknad med den bästa affärsmodellen samt hitta externa och interna aspekter som påverkar den affär vi vill göra.

Hållbarhet

I kategoriarbetet har hållbarhet vägts in för att undersöka på vilket sätt kategorin kan bidra till att skapa goda och hållbara affärer. Analysen om

hur kategorin påverkar kommunens hållbarhetsarbete har utgått från hållbarhetens ”tre ben”, ekologisk-, social- och ekonomisk hållbarhet.

Hållbarhetsanalysen har inkluderats i marknadsanalysen för att undersöka på vilket sätt marknaden kan bidra till kommunens hållbarhetsmål.

Likaså har det undersökts hur hållbarhetsaspekterna kommer att påverka totalkostnaden för kategorin.

3. Fastställa kategoristrategi

Kategoristrategin ska, utifrån nulägesanalysen, beskriva hur identifierade potentialer ska kunna realiseras, dvs vilka aktiviteter eller åtgärder som behöver genomföras för att nå uppsatta effektmål. Dessa hämtas i sin tur från, för kategorin, relevanta styrdokument.

4. Aktivitetslista

Kategoriledaren sammanställer aktiviteter som grundar sig i kategoristrategin. Aktivitetslistan ska omfatta aktiviteter som sträcker sig fyra år framåt. Dessa aktiviteter ska prioriteras, tidsättas, förankras tvärfunktionellt och följas upp.

4.0 KATEGORIPLAN FÖR VÅRD OCH OMSORG

4.1 Effektmål

Kategorin har fem övergripande effektmål som ska vara uppfyllda 2027.

- *Kategoristyrning av vård och omsorg ska bidra till att den vård och omsorg som upphandlas i kommunen håller en god kvalitet och främjar en god budgethållning.*

Koppling till målområden: En ansvarsfull ekonomi i hela Huddinge, En trygg kommun där människor trivs och växer.

- *Kategoristyrning av vård och omsorg ska stävja välfärdsbrott, fel och oegentligheter hos upphandlade leverantörer.*

Koppling till målområde: En ansvarsfull ekonomi i hela Huddinge.

- *Kategoristyrning av vård och omsorg ska bidra till att leverantörer inom kategorin skapar redundans*

Målet syftar till att säkra bibehållen verksamhet vid händelse av yttre påverkan, såsom krig, pandemi, inflation, elavbrott.

Koppling till målområde: En trygg kommun där människor trivs och växer.

- *Kategoristyrningen ska bidra med effektiviseringar genom att hitta sätt att arbeta smartare, exempelvis genom samverkan, innovation, verksamhetsutveckling eller genom att ta tillvara ny teknik för att digitalisera och automatisera arbetsätt.*

Koppling till målområde: En ansvarsfull ekonomi i hela Huddinge.

- *Kategoristyrning av vård och omsorg ska bidra till omställningen till ett mer hållbart samhälle.*

Koppling till målområde: En hållbar naturkommun.

4.2 Kategoridefinition

Definitionen av en inköpskategori är en samling likartade produkter och/eller tjänster som köps på en homogen leverantörsmarknad.

Kategorin Vård och omsorg består av följande underkategorier:

Underkategori	Definition
Funktionshinderomsorg	Området innehåller de avtal som i huvudsak rör insatser inom funktionshinderomsorg. Omfattar kundval, ramavtal, entreprenad- och direktupphandlingar för insatser enligt SoL och LSS för personer (barn och vuxna) med funktionsnedsättningar.
Äldreomsorg	Området innehåller avtal som huvudsakligen rör insatser inom äldreomsorg. Omfattar kundval, ramavtal och direktupphandlingar för insatser enligt SoL.
Individ- och familjeomsorg	Området innehåller avtal som huvudsakligen rör insatser inom individ- och familjeomsorg. Omfattar kundval familjerådgivning. Ramavtal gällande öppenvård, jourhem, HVB och boende.

4.3 Avgränsningar

Rapporten omfattar inte följande områden som kategoriserats som ej upphandlingsbar spend:

- Utbetalningar till Försäkringskassan
Beskrivning: Kommunen och Försäkringskassan har ett delat ansvar för insatsen personlig assistans. Kommunen har betalningsansvar för personlig assistans upp till 20 timmar per vecka, för timmar därutöver har Försäkringskassan betalningsansvar. De utbetalningar som görs till Försäkringskassan är ersättning för den del av personlig assistans som kommunen står för.
- Personlig assistans
Beskrivning: Den enskilde med beslut om personlig assistans väljer vem som ska utföra insatsen. Kommunen har det yttersta ansvaret att tillhandahålla personlig assistans när någon behöver det och ingen annan utförare finns tillgänglig.
- Statens Institutionsstyrelse
Beskrivning: Statens institutionsstyrelse, SiS, bedriver individuellt anpassad tvångsvård och verkställer slutna ungdomsvård. Det finns inget alternativ till dessa placeringar och tjänsten går således inte att upphandla.

5.0 NULÄGESANALYS

5.1 Intern analys

5.1.1 Intern organisation

Funktionshinderomsorg

Funktionshinderomsorg tillhör Vård- och omsorgsnämndens verksamhetsområde och ansvarar för beslut och utförande av insatser enligt socialtjänstlagen (SoL) som riktat sig till personer med funktionsnedsättning (exklusive socialpsykiatri) samt beslut och utförande av insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Utförande av insatser sker inom kommunens egen regi, hos privata utförare inom LOV, entreprenad eller genom upphandling enligt LOU.

En stor utmaning för funktionshinderomsorgen är hur kommunens behov av bostad med särskild service (gruppboendestäder) enligt LSS ska tillgodoses då behovet av bostäder är större än utbudet i kommunen. Kommunens lokalplanering behöver samordnas med kommunens upphandlingar av bostad med särskild service enligt LSS för att säkerställa att utbudet av tillgängliga platser matchar behovet.

Äldreomsorg

Äldreomsorg tillhör Vård- och omsorgsnämndens verksamhetsområde och ansvarar för beslut och utförande av insatser till personer över 65 år till exempel hemtjänst och särskilt boende. För verksamhetens behov upphandlas ramavtal för korttidsplatser samt permanenta platser i profilboenden i särskilt boende för äldre. Insatserna hemtjänst, permanenta platser i särskilt boende för äldre samt biståndsbedömd dagverksamhet för personer över 65 år är konkurrensutsatta enligt lagen om valfrihetssystem. En framtida utmaning är att utveckla arbetet med förebyggande insatser och hitta nya sätt att tillgodose behoven för att hålla nere kostnaderna.

Individ- och familjeomsorg

Individ och familjeomsorg tillhör socialnämndens verksamhetsområde och ansvarar för beslut och utförande av insatser enligt socialtjänstlagen som riktar sig till barn, unga och familjer samt vuxna personer med psykiska funktionsnedsättningar och/eller beroendeproblematik. För verksamhetens behov upphandlas ramavtal för avhopparverksamhet, skyddat boende, enstaka platser på HVB för barn och unga, HVB för vuxna med beroendeproblematik, öppenvård för barn och unga, öppenvård för vuxna med beroendeproblematik. En av de största utmaningarna för verksamheten är placering av barn med särskilda behov, dvs de barn som både har en funktionshinderproblematik och en social problematik.

Stöd- och utvecklingsenheten

Stöd- och utvecklingsenheten är en centralt placerad stabsfunktion inom socialförvaltningen och ansvarar för förvaltning av kommunens valfrihetssystem

enligt lagen om valfrihetssystem. I ansvaret ingår att tillsammans med upphandlingssektionen granska ansökningar av nya utförare, följa upp verksamheterna, ha löpande dialoger med utförare och vid behov avveckla utförare. I ansvaret ingår också att följa upp kvaliteten inom vård- och omsorgsnämndens och socialnämndens utförarverksamheter som ingår i valfrihetssystemen. Enheten hanterar även klagomål och synpunkter från brukare som avser privata utförare då det rör generella verksamhetsfrågor.

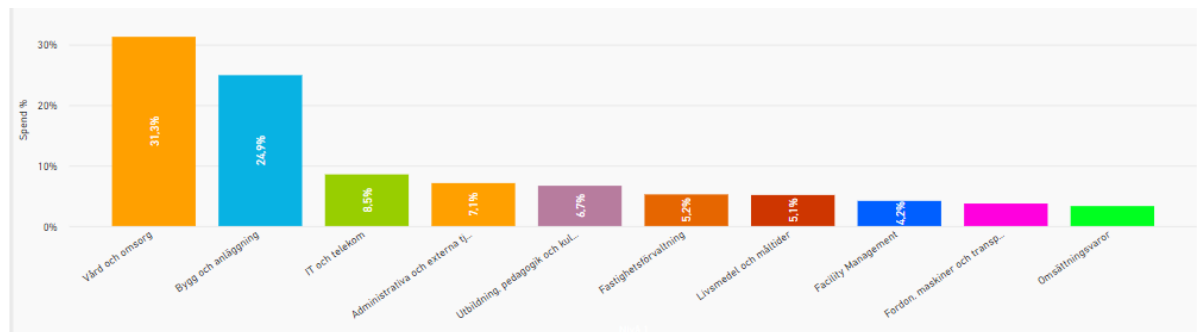
5.1.2 Spendanalys

Kategorin Vård och omsorg hade under 2021 en spend på ca 572 mkr. Kategorin tog 2021 emot ca 6 300 fakturor från ca 280 leverantörer.

Utav kommunens tio kategorier är kategorin Vård och omsorg den kategorin med högst spend.

Underkategorin Äldreomsorg har en spend på 238 mkr, funktionshinderomsorg 170 mkr och Individ- och familjeomsorg 97 mkr.

Spend per kategori (2022)

5.1.3 Avtal inom kategorin

Nedan är en lista över de avtal som kommunen har i dagsläget, ej LOV.

<i>Underkategori</i>	<i>Underkategori</i>
Individ- och familjeomsorg	HVB-hem, Behandling, för barn och unga upp till 20 år
Individ- och familjeomsorg	Jourhem samt plats i behandlingsfamilj för barn/unga
Individ- och familjeomsorg	HVB-hem, akut och utredning
Individ- och familjeomsorg	Skyddat boende
Individ- och familjeomsorg	Öppenvård - stödboende i kollektiv form, träningslägenheter samt helgkollo för ungdomar
Individ- och familjeomsorg	Öppenvård-Familjebehandling, kontaktperson och utredningar

Individ- och familjeomsorg	Öppenvård - Dagbehandling med grundskola och Dagverksamhet för unga
Individ- och familjeomsorg	Natthärbäрге
Individ- och familjeomsorg	Dygnetruntinsatser för vuxna med psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
Individ- och familjeomsorg	Dygnetruntinsatser för vuxna med substansberoende
Individ- och familjeomsorg	Stödboende för vuxna med substansberoende alt. psykiska funktionsnedsättningar
Äldreomsorg	Enstaka platser för personer över 65 år - korttidsboende för personer med behov av somatisk vård och omsorg eller med demenssjukdom samt profilboende, permanenta- och korttidsplatser.
Funktionshinderomsorg	Drift av gruppboend LSS
Funktionshinderomsorg	Enstaka platser i särskilt boende och korttidsboende för personer under 65 år (socialpsykiatri)
Funktionshinderomsorg	Enstaka platser i särskilt boende och korttidsboende för personer under 65 år (demens och somatik)
Funktionshinderomsorg	Ledsagning för synskadade samt ledsagning för dövblinda
Funktionshinderomsorg	Enstaka platser i bostad med särskild service, LSS

Kommunen har 590 leverantörsavtal inom kategorins 17 avtalsområden.

Nedan tabell visar antalet leverantörer per avtalsområde

<i>Avtalsområde</i>	<i>Antal avtal</i> <i>En leverantör kan ha fler avtal (verksamheter)</i>
Enstaka platser i bostad med särskild service, LSS	99
Jourhem samt plats i behandlingsfamilj för barn/unga	80
Skyddat boende	18
Enstaka platser i särskilt boende och korttidsboende för personer under 65 år (socialpsykiatri)	55
Enstaka platser i särskilt boende och korttidsboende för personer under 65 år (demens och somatik)	28
Öppenvård-Familjebehandling, kontaktperson och utredningar	50
HVB-hem, Behandling, för barn och unga upp till 20 år	50
Dygnetruntinsatser för vuxna med substansberoende	41
Öppenvård - stödboende i kollektiv form, träningslägenheter samt helgkollo för ungdomar	37
HVB-hem, akut och utredning	26
Stödboende för vuxna med substansberoende alt. psykiska funktionsnedsättningar	23

Enstaka platser för personer över 65 år - korttidsboende för personer med behov av somatisk vård och omsorg eller med demenssjukdom samt profilboende, permanenta- och korttidsplatser.	22
Öppenvård - Dagbehandling med grundskola och Dagverksamhet för unga	19
Dygnnetruntinsatser för vuxna med psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar	18
Natthärbärge	3
Drift av gruppbostad LSS	1
Ledsagning för synskadade samt ledsagning för dövblinda	1

Kommunen har följande valfrihetssystem:

<i>Avtalsområde</i>	<i>Antal utförare (antal verksamheter)</i>
Daglig verksamhet	14 (35 externa verksamheter och 17 verksamheter i egen regi)
Familjerådgivning	10
Särskilt boende för äldre, permanent plats, somatik och demensinriktning	7 (45 externa boenden och 5 boenden i egen regi)
Korttidsvistelse i form av korttidshem och lägervistelse	9
Hemtjänst	6
Boendestöd	3
Ledsagar- och avlösarservice enligt LSS och ledsagning och avlösning i hemmet för barn och unga enligt SoL	4
Dagverksamhet för äldre	0

5.1.4 Valfrihetssystem i Huddinge kommun

Huddinge kommun har haft valfrihetssystem sedan 2009 då valfrihet infördes inom hemtjänst, då ingick även ledsagarservice och boendestöd (ej socialpsykiatri).

Därefter har kommunen beslutat att införa följande valfrihetssystem:

- 2012 familjerådgivningen
- 2013 korttidsvistelse
- 2014 daglig verksamhet.
- 2017 ledsagarservice och boendestöd blev egna valfrihetssystem
- 2017 dagverksamhet för äldre
- 2020 särskilt boende (SÄBO)

Under 2021 prövades 70 företag inom samtliga kundval, varav 48 av dessa ansökte inom kundvalet för särskilt boende (SÄBO). Av de som ansökt antogs 54 företag, varav 47 av dessa antogs inom kundvalet för SÄBO.

2017 och 2018 hävdades tre avtal inom kundvalet hemtjänst efter fördjupade granskningar. De granskningar som genomfördes fokuserade på registreringar av utförda besök och kontroller av eventuella objektsanställningar samt anställning av anhörig eller närstående.

Förvaltningen genomförde portobservationer utanför olika adresser där företagen utför insatser. Vid observationerna sågs ingen personal komma eller gå trots att besök registrerats som påbörjade respektive avslutade.

Förvaltningen genomförde även oanmälda besök på företagens kontor, där brister i rutiner kunde konstateras.

Fördjupade kontroller i form av portobservationer har inte genomförts sedan 2018.

5.1.5 LSS-bostäder

Lokalbehovsprognosen visar ett behov av 8 nya LSS-bostäder under den närmaste 10-årsperioden.

Det är oklart om de LSS-bostäder som är planerade i olika exploateringsprojekt runt om i kommunen har förutsättningar att möta behovet. Platserna är inte öronmärkta till kommunens invånare utan kan beläggas av brukare från andra kommuner. Då tjänster likt dessa ofta upphandlas som ramavtal som stäcker sig över 4 år skulle detta kunna innebära att tidpunkt då boenden står klara för inflyttning och tidpunkt för upphandling inte sammanfaller. Det kan i förlängningen även leda till att Huddinge kommun tvingas överta kostnadsansvaret för dessa brukare om de väljer att ansöka om förhandsbesked i kommunen.

Med anledning av det bör kommunen utarbeta en konceptlösning för fristående LSS-boenden och arbeta med att hitta lämpliga tomter för deras uppförande. Driften av boendena kan antingen ske i egen eller extern regi.

Behovet av tillkommande LSS- bostäder behöver hanteras inom ramen för lokalförsörjningsprocessen. För att täcka upp glapp mellan befintligt behov av gruppboendestäder/serviceboendestäder och tillgängliga platser behöver även fortsättningsvis ramavtal för enstaka platser LSS upphandlas. Behovet av upphandling gällande drift uppstår när boenden finns öronmärkta för ändamålet.

5.1.6 Leverantörstrohet

Av den totala spenden på 572 miljoner kr köper kommunen vård och omsorgstjänster från leverantörer som inte har avtal med kommunen för ca 90 miljoner kr. Anledningen till att placeringar utanför ramavtal sker beror på flera faktorer, exempelvis:

- De leverantörer som kommunen har ramavtal med kan inte tillgodose den specifika individens behov. Det kan till exempel handla om specifika krav utifrån den enskildes behov på personalens kompetens, geografisk placering eller utformning av lokaler. Många leverantörer med specialkompetens

väljer att inte lämna anbud i upphandlingar. En anledning till att de inte lämnar anbud är, enligt leverantörerna, att kommunen i några avtal inte räknar upp priserna enligt marknadsutvecklingen. Istället räknas priserna upp i samma nivå som kommunen fått uppräknat i budget.

- Placeringar på tidigare avtal där brukaren bor kvar efter ramavtalsperiodens slut eller där kvarboende byter avtalskategori, exempelvis när personer som placerades inom ramen för ett avtal (exempelvis psykiatri boende) fyller 65 år, och inte längre omfattas av avtalet.

En legal risk som uppstår av detta, är att det skulle kunna bedömas utgöra otillåten direktupphandling.

Ett avtal som har ingåtts genom otillåten direktupphandling kan ogiltigförklaras och den upphandlande myndigheten som ingick avtalet riskerar att få betala en upphandlingsskadeavgift.

En tydlig ekonomisk konsekvens av köp utanför ramavtal är högre priser. Då en upphandling inte konkurrensutsätts kan avsaknaden av konkurrens medföra att priserna blir höga. Volymeffekterna som stora ramavtal medför uteblir också vilket bidrar till ett högre pris.

Genomförd analys har visat att kommunen betalar avsevärt högre priser vid köp från ej avtalade leverantörer. Att enbart nyttja kommunens avtal skulle ge en potentiell effektivisering på ca 20 miljoner kronor per år.

Det finns också andra legala risker med det stora nyttjandet av direktupphandling. Bland annat föreligger sannolikt en större risk för korruption då direktupphandlingar ofta utförs av medarbetare som normalt sett inte gör upphandlingar, samtidigt som det också, för direktupphandling, saknas krav på annonsering och konkurrensutsättning i LOU.

Vid upphandlade ramavtal kontrollerar upphandlingssektionen anbudsgivarnas ekonomiska och finansiella ställning, att skatter och sociala avgifter betalats, att anbudsgivaren är behörig att utöva yrkesverksamhet samt att giltiga tillstånd från Inspektionen för Vård och omsorg (IVO) finns. Vid köp utanför ramavtal måste detta göras av beställaren vid varje inköpstillfälle vilket medför extra administrativa kostnader samt en mindre noggrann kvalitetssäkring av leverantören.

5.1.7 Jourhem

Kategoriteamet har identifierat en utmaning inom tjänsten jourhem. Jourhem tar med kort varsel emot barn som behöver omedelbart skydd eller stöd för en kortare tid. Kommunen upphandlar företag som har familjer kontrakterade och som hanterar det administrativa kring placeringen och är ett stöd till familjen.

För att ett jourhem ska bli godkänt för att ta emot barn och unga krävs, enligt SoL, att familjen som ska ta emot barnet eller den unge är utredd enligt Kälvestenmetoden eller motsvarande. Familjen måste även vara godkänd av en Socialnämnd. Vedertaget arbetssätt för många kommuner är att godkännandet inte nödvändigtvis behöver vara en nämnd i den placerande kommunen.

Ett annat vedertaget arbetssätt är att det generella godkännandet sedan ligger till grund för att familjen kan ta emot barn och unga löpande, utan att ett godkännande

görs för varje specifik placering av ett barn/ung. Generellt godkännande finns dock inte upptaget i SoL, det är ett arbetssätt som tillkommit efterhand. Inom ramen för kategoristyrningsarbetet behöver kommunen utreda om det generella godkännandet är förenligt med SoL eller inte.

Huddinge driver tillsammans med övriga södertörnskommunen jourhem syd. Jourhemmet kan dock endast tillgodose en ytterst liten del av behovet. Socialnämnden i Huddinge godkänner familjer knutna till jourhem syd men godkänner inte familjer knutna till upphandlade leverantörer.

Nämnden i Huddinge har tidigare meddelat att de inte kan utfärda godkännanden om utredningen inte är gjort av Huddinge kommun.

5.1.8 Upphandling

Upphandling av vård och omsorgstjänster genomförs idag av tvärfunktionella team som består av en upphandlare, en person från Stöd- och utvecklingsenheten (SOF) på socialförvaltningen samt någon eller några personer med sakkunskap från verksamheten. Samarbetet mellan upphandlingssektionen och verksamheten är väletablerat och fungerar bra.

Däremot finns det i dagsläget ingen rutin kring när och hur andra expertfunktioner inom kommunen ska kopplas in. Expertfunktioner som bör kopplas in i större utsträckning är exempelvis ekonomiavdelningen på socialförvaltningen, trygghet- och säkerhetssektionen på kommunstyrelsens förvaltning, dataskyddsombud och digitaliseringsavdelningen på kommunstyrelsens förvaltning.

5.1.9 Samordnade avtal

Kommunen samarbetar i viss utsträckning med övriga Södertörnskommuner kring upphandling inom kategorin.

Det finns flera fördelar med att samordna upphandlingar inom kategorin. Avtalen blir mer attraktiva för leverantören, då affären blir större. Arbetsbelastningen gällande framtagande av upphandlingsdokument och utvärdering av inkomna anbud fördelas mellan kommunerna. Då upphandlingar inom kategorin ofta är omfattande, både gällande innehåll med flera avtalsområden och antalet anbud, ger samordning tidseffektivisering.

Det är dock av yttersta vikt att ett övervägande görs vid varje tillfälle då en samordnad upphandling aktualiseras. Behovsbilden mellan kommunerna kan variera. Det finns därför en viss risk att Huddinges behov inte tillgodoses fullt ut.

Kommunen har idag följande samordnade avtal:

- Dygnetruntinsatser för vuxna med psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, upphandlades av Telge inköp
- Enstaka platser i bostad med särskild service enligt SOL (särskilt boende) för personer under 65 år, upphandlades av Upphandling Södertörn
- Enstaka platser i särskilt boende för personer under 65 år, upphandlades av Upphandling Södertörn

- Enstaka platser i bostad med särskild service, LSS, upphandlades av Huddinge
- Skyddat boende, upphandlades av Nacka, Huddinge kommande upphandling
- Öppenvård - Dagbehandling med grundskola och Dagverksamhet för unga, upphandlades av Huddinge
- Öppenvård - Dagbehandling med grundskola och Dagverksamhet för unga, upphandlades av Huddinge
- Öppenvård-Familjebehandling, kontaktperson och utredningar, upphandlades av Huddinge
- Natthärbärge, upphandlades av Huddinge

5.1.10 Prismodeller

I avtal inom kategorin finns två olika prismodeller; fastpris eller anbudspris.

Fast pris

I samtliga kundvalssystem samt i avtal för enstaka platser för personer över 65 år och avtal för enstaka platser i bostad med särskild service tillämpas fast pris som prismodell.

Kommunen fastställer årligen ersättningen till leverantörerna i samband med beslut om nästkommande års budget.

Anbudspris

För övriga avtal är leverantörens lämnande anbudspris avtalspriser som justeras enligt indexklausul eller enligt kommunens uppräknings i budget.

5.1.11 Avtalsuppföljning

Avtalsuppföljning kan delas in i individuppföljning och verksamhetsuppföljning. Individuppföljning syftar till att följa upp att individen får den hjälp och stöd som ingår i uppdraget.

Verksamhetsuppföljning syftar till att följa upp att företagen följer vad som avtalats, exempelvis att de har tillstånd att bedriva verksamhet, uppnår ställda kompetenskrav eller att de inte agerar brottsligt i utförandet av tjänsten.

Uppföljning av valfrihetssystemen i Huddinge kommun

Huddinge kommun har en fastställd rutin för uppföljning av avtalen inom kundvalssystemet.¹

Uppföljning av ramavtal i Huddinge kommun

¹ <https://www.huddinge.se/utforare/uppfoljning-och-tillsyn/#%C3%84ldreomsorg-och-funktionshinder>

Avtalsuppföljning delas in proaktiv och reaktiv uppföljning.

Upphandlingssektionen har huvudansvaret för den proaktiva delen. Den proaktiva avtalsuppföljningen planeras och formuleras i strategi och upphandlingsdokument för varje upphandling. Omfattning, inriktning och prioriteringsgrad för denna tas då fram av ansvarig upphandlare, avtalscontroller och verksamhetsrepresentant.

Verksamheten svarar för den reaktiva avtalsuppföljningen, vilket innebär ett ansvar att löpande vidareförmedla synpunkter/brister till leverantören för rättelse/åtgärd.²

För avtal inom kategorin kan den reaktiva avtalsuppföljningen likställas med individuppföljning och den proaktiva avtalsuppföljningen med verksamhetsuppföljning.

Av Riktlinjer för socialnämndens och vård- och omsorgsnämndens kvalitetsarbete framgår det att syftet med riktlinjerna är att ange hur nämnden ska säkerställa att det systematiska kvalitetsarbetet bedrivs enligt de föreskrifter som gäller för socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården, oavsett om denna bedrivs i egen eller privat regi.

Vidare framgår det av riktlinjerna att uppföljningsarbetet är inriktat på utförare som ingår i valfrihetssystemet.

Kommunens ramavtal inom kategorin följs inte upp lika ingående i enlighet med nämnda riktlinjer.

Ramavtalen omfattar verksamhetsområden som är utpekade som riskbranch enligt Brottsförebyggande rådets (Brå) rapport – *Välfärdsbrott mot kommuner och regioner, Fel och oegentligheter bland företag och föreningar*.

Arbete med en övergripande rutin för ansvarsfördelning mellan kommunstyrelsens förvaltning och socialförvaltningen pågår.

5.1.12 Styr signaler

Kategoriteamet har identifierat de styr signaler som har påverkan på kategorin. Styr signaler kan vara lagar, interna styr signaler och interna styrdokument. Nedan presenteras de styr signaler som identifierats.

Lagar, förordningar och direktiv

- Lag (2016:1145) om offentlig upphandling
Kommentar: nedan skrivelser i lagen har särskild bäring på kategorin:
 - *krav behöver ställas på att de varor eller tjänster som ska användas av en fysisk person ska vara tillgängliga för alla oavsett funktionsnedsättning.*
 - *krav behöver ställas att de arbetstagare som utför kontrakten ska få skäliga arbetsvillkor (lön, arbetstid och semester) när det bedöms behövas. Det vill säga när det finns risk för oskäliga arbetsvillkor för arbetstagarna.*
 - *Bilaga 2-Förteckning över vård och omsorg och andra särskilda tjänster*

² https://www.huddinge.se/globalassets/huddinge.se/_gemensamma/styrdokument-overgripande/riktlinjer/upphandling-och-inkop---riktlinjer/riktlinjer-for-upphandling-och-inkop.pdf

Kommentar: Nya och förenklade regler för offentliga upphandlingar började gälla den 1 februari 2022. De nya reglerna gäller för upphandlingar under EU:s tröskelvärden och upphandlingar av vård och omsorg och andra särskilda tjänster. Direktupphandling kan ske upp till 7,8 mnkr avseende sociala tjänster och andra särskilda tjänster. Vilka tjänster som avses framgår av i lagen särskilt uppräknade CPV-koder.

- Lag (2008:962) om valfrihetssystem

Interna styrdokument

- Mål och budget ³

Kommentar: Mål och budget omfattar vissa delar som har särskild påverkan på denna kategori. Kategoriteamet har identifierat att nedan punkter i Mål och budget som behöver beaktas i kategoristyrningsarbetet:

- *Kommunens upphandlingar ska vara tillgängliga för lokala företag att delta i och upphandlingsarbetet ska ha fokus på ett mer hållbart samhälle för såväl arbetstagare och miljö såväl som för de brukare som berörs av den upphandlade servicen.⁴*
- *Huddinges välfärd håller hög kvalitet.
I Huddinge ska välfärden vara tillgänglig och hålla en hög kvalitet. Huddingeborna ska erbjudas en väl fungerande välfärd som tillhandahåller god service för alla invånare inom kommunens samtliga ansvarsområden. Så långt det är möjligt ska krav som kan ställas på kvalitet vara oberoende av verksamhetens driftsform. Jämlikhet ska prägla kommunens verksamheter, omotiverade skillnader mellan exempelvis kön eller områden ska upptäckas och åtgärdas. Äldre som har levt ett helt liv ska ha rätt att göra sina egna val. Huddinge ska ha en äldreomsorg som präglas av hög kvalitet och tillräckligt med tid för både brukare och personal. Personaltätheten ska vara hög och språklig kompetens måste förbättras och säkerställas i välfärdsverksamheter för barns och elevers språkutveckling och äldres trygghet. Antalet olika kontakter som brukare har inom omsorgsverksamhet ska minska. Funktionsvarierade, äldre och deras närstående ska kunna påverka den vård, service och omsorg som finns i Huddinge.⁵*
- *Varje skattekrona ska användas på bästa möjliga sätt. De demografiska utmaningarna ställer stora krav på oss att hitta nya sätt att arbeta och att säkerställa att våra gemensamma resurser används ansvarsfullt och effektivt. Därför ska ekonomi och verksamheter analyseras.⁶*
- *Huddinge ska vara en innovativ kommun. Digitalisering, omvärldsspaning och lyhördhet för att våga pröva nya arbetssätt är*

³ https://www.huddinge.se/globalassets/huddinge.se/_gemensamma/styrdokument-overgripande/mal-och-budget/mal-och-budget-2022.pdf

⁴ s5 Mål och budget 2023

⁵ s25 Mål och budget 2023

⁶ s28 Mål och budget 2023

viktig. I ett osäkert ekonomiskt läge för hushållen och i en osäker omvärld utesluts skattehöjningar.⁷

- *I Huddinge ska upphandlingar aktivt bidra till ett långsiktigt hållbart samhälle med respekt för arbetstagares rättigheter, klimat- och miljöhänsyn och social inkludering. Lokala företag ska ges goda möjligheter att delta i upphandlingar. Formella samarbeten med civilsamhället ska uppmuntra till ideella och småskaligt drivna verksamheter.⁸*

- Riktlinjer för upphandling och inköp⁹

Kommentar: Följande skrivningar har bäring på denna kategori:

- *När så är möjligt och lämpligt, ska upphandlingar samordnas med andra organisationer för att ta tillvara de ekonomiska fördelar som samordning och större inköpsvolym kan ge.*
- *För s k vård och omsorg gäller delvis andra gränsvärden varför direktupphandling inom detta område hanteras enligt särskild upprättad rutin.*
- *Vid varje upphandling ska ett ställningstagande göras i fråga om i vilken utsträckning och omfattning hållbarhetskrav ska tillämpas.*

- Näringslivsstrategi¹⁰

Kommentar: Följande skrivning har bäring på denna kategori:

- *Ett gott, kreativt och innovationsdrivet företagsklimat där entreprenörer, människor och företag kan utveckla idéer och låta dessa växa.*
- *Ett diversifierat näringsliv med en mångfald av olika företag.*
- *En god balans mellan näringslivets behov av människor och människornas behov av arbete och utveckling.*
- *En starkare ställning regionalt, nationellt och internationellt genom fler etableringar, besök, ökad handel och samverkan mellan företag, akademier och kommunen.*

- Miljöprogrammet – programperioden 2022–2025¹¹

Kommentar: Miljöprogrammet omfattar vissa delar som har påverkan på denna kategori. Kategoriteamet har identifierat att nedan punkter i miljöprogrammet behöver beaktas i kategoristyrningsarbetet:

- *Kommunen och dess helägda fastighetsbolag ska minska växthusgasutsläppen från transporter.*
- *Kommunen och dess helägda bolag ska fasa ut farliga ämnen och minimera spridningen av miljögifter som kan skada människor och natur.*

⁷ s28 Mål och budget 2023

⁸ s28 Mål och budget 2023

⁹ https://www.huddinge.se/globalassets/huddinge.se/_gemensamma/styrdokument-overgripande/riktlinjer/upphandling-och-inkop---riktlinjer/riktlinjer-for-upphandling-och-inkop.pdf

¹⁰ https://www.huddinge.se/globalassets/huddinge.se/_gemensamma/styrdokument-overgripande/strategi/naringslivsstrategi/ks-naringslivsstrategi-2022-2026.pdf

¹¹ https://www.huddinge.se/globalassets/huddinge.se/_gemensamma/styrdokument-overgripande/program/miljoprogram/miljoprogram-2022-2025.pdf

- *Kommunkoncernen arbetar med att minska mängden uppkommen avfall i kommunen som en geografisk plats genom cirkulära flöden.*
- *Kommunen och dess helägda fastighetsbolag arbetar med att informera och engagera invånare och verksamma i syfte att minska sin miljö- och klimatpåverkan.*
- **Program för trygghet och säkerhet**
Kommentar: programmet omfattar vissa delar som har påverkan på denna kategori. Kategoriteamet har identifierat att nedan punkter i programmet behöver beaktas i kategoristyrningsarbetet:
 - *Kommunen har ansvar för många olika samhällsviktiga verksamheter som måste fungera i kris och vid höjd beredskap som till exempel renhållning, omsorg om barn, familjer, äldre och personer med funktionsnedsättning med mera.*
 - *En störning eller ett avbrott i försörjningsflödet riskerar att påverka stora delar av samhället som idag präglas av ett beroende av tillgång till bland annat el, it, elektronisk kommunikation och transporter.*
 - *Huddinge kommun delar in arbetet med trygghet och säkerhet i fem ansvarsområden; 1. Trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete, 2. Skydd mot olyckor, 3 **Krisberedskap**, 4 Civilt försvar och 5. Internt skydds- och säkerhetsarbete.*
 - *3 Krisberedskap*
En kris är en oväntad och allvarlig händelse som drabbar många människor och stora delar av samhället och som hotar grundläggande värden och funktioner. Kriser kan inte hanteras med normala resurser och den vanliga organisationen, utan den kräver samordnade åtgärder från flera aktörer.

5.1.13. Utredningsuppdrag ¹²

Vård- och omsorgsnämnden har fått i uppdrag att utreda hur hemtjänsten kan utvecklas för att öka kvaliteten för brukarna genom personalkontinuitet, flexibilitet och hänsyn till vars och ens individuella behov. En hållbar bemanningsstrategi och kvalitetssäkrad kompetens där delaktighet och reellt inflytande för medarbetare som möter individer i behov av stöd, vård och omsorg ska stå i fokus.

5.1.14 Digitalisering

Digitalisering inom uppföljning

Under 2022 inför socialförvaltningen ett arbete i projektform för att tillgängliggöra relevanta data i analysyfte. Data produceras i socialförvaltningens olika system. Effektmålet för projektet är: *bättre analyser och effektiva arbetssätt samt högre kvalitet på data.*

Förhoppningen är att kommunen framgent ska kunna följa upp privat utförare inom samtliga kundval på ett effektivare sätt.

¹² Mål och budget 2023

Digitala inköp

Historiskt sett har personal inom hemtjänsten handlat, burit hem och packat upp varor till brukare inom hemtjänsten. Våren 2021 var det totalt 550 personer som var beviljade insatsen matinköp.

I syfte att förbättra arbetsmiljön för personalen, tidseffektivisera och samtidigt göra den enskilde brukaren mer delaktig tecknade kommunen i slutet av 2021 avtal med Mathem för digitala matinköp. Den enskilde brukaren betalar själv för sina varor och kommunen betalar för leverans och vid behov för uppackning av varor i brukarens hem. Avtalet för digitala matinköp ligger i kategorin för Livsmedel och måltider.

E-handel

I dagsläget använder kommunen inte e-handelssystemet för beställningar och fakturamatchning från ramavtal inom kategorin.

Kommunstyrelsen fattade 2008 beslut om att införa elektronisk handel för att effektivisera inköpsprocessen.

Genom att använda sig av e-handelssystemet säkerställer vi tvåhands-principen som innebär att beställning alltid kontrolleras av överordnad. Dessutom har vi möjlighet att delkvittera och på så sätt skapa en effektivare fakturahantering då fakturorna betalas automatiskt så länge de inte överstiger uppsatta beloppsgränser. Upphandlingssektionen får också större möjlighet att följa upp vad som köpts på vilket avtal.

Välfärdsteknik

Välfärdsteknik är kort beskrivet digital teknik som bidrar till ökad livskvalitet för äldre personer och personer med funktionsnedsättningar.

Det finns inte någon definition för begreppet välfärdsteknik i lag eller annan författning. Enligt Socialstyrelsens termbank är välfärdsteknik ”digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning”.

Fokusområden enligt SKR kompetenscenter för välfärdsteknik¹³

- Trygghetslarm

Trygghetslarm är tänkta för personer som känner sig otrygga eller begränsade i sin möjlighet att röra sig. Det finns en del olika former av trygghetslarm, dels stationära larm i hemmet eller boendet, men vanligare i form av ett halsband, armband eller i ett bälte. Larmen används i särskilt boende och i ordinärt boende, vilket för med sig olika typer av möjligheter och utmaningar. I ordinärt boende behöver larmet kopplas till en larmcentral via mobilnätet. I särskilt boende kan larmet kopplas till personal via det interna nätverket.

¹³ <https://www.inera.se/globalassets/inera/media/dokument/projekt/rapport-apier-i-valfardsteknik.pdf>

Vissa typer av larm utlöses av att användaren trycker på en knapp men de kan också utlösas av att användaren avviker från ett förutbestämt geografiskt område, en så kallad trygghetszon.

Larmet går till en larmmottagare som ett telefonsamtal, SMS eller ett meddelande från en app på användarens mobil. Mottagare kan vara en larmcentral, en hemtjänstgrupp eller annan larmgrupp av något slag.

Nyttorna med trygghetslarm är stora för individen. En ökad trygghet kan hjälpa till att bevara självständigheten, fortsätta delta i sociala nätverk och inte minst underlätta för ett aktivare liv med rörelse utomhus vilket gynnar både den fysiska och psykiska hälsan. Dessa nyttor kan också leda till att man behöver mindre hjälp från hemtjänst och hemsjukvård vilket är en fördel även hur ett samhällskostnadsperspektiv.

Marknaden för mobila trygghetslarm är i Sverige centrerad kring de leverantörer som upphandlats centralt av ADDA och därmed kan avropas i landets kommuner.

- Digital tillsyn och trygghetskameror

Digital tillsyn är till för personer som behöver ha tillsyn över natten och öka tryggheten i hemmet. Digital tillsyn genomförs till största delen strömmande bilder från kameror som är öppna en kort stund under överenskomna tidsintervaller och under övrig tid är kamerorna satta i viloläge. Tillsynen sker i realtid och bilderna sparas inte.

Det kan komplettera eller ersätta personliga besök i hemmet. Det passar särskilt bra för personer som är lättväckta eller blir oroliga vid besök i hemmet och kan betyda att en person i större utsträckning kan ha möjlighet att bo hemma längre och ge anhöriga en ytterligare trygghet.

Att kunna komplettera och därmed i vissa fall byta ut de fysiska besöken mot en digital tillsyn gör också att man kan prioritera eller spara resurser bättre i kommunen genom minskade behov av fysiska hemtjänstbesök och resor till brukaren.

Kameran har mörkerseende och placeras diskret med god översikt över sovplatsen. Kommunikationen sker via mobilnät och därför behövs varken traditionell telefoni eller internetuppkoppling i hemmet.

Leverantörer på marknaden har traditionellt varit relativt små lokala bolag som använder standardkameror från daglighandeln, men en trend verkar vara uppköp och konsolidering av dessa småföretag, speciellt där lås och säkerhetsföretag vill bredda sitt erbjudande mot offentliga aktörer.

- Digitala lås

Syftet med digitala lås är att förenkla besök hos en brukare för kommunens personal och öka säkerheten i nyckelsystemet. Personalen har en digital nyckel med sig som de kan låsa upp dörren till den enskilde. Digitala lås kan antingen bygga på smarta lås som kan låsas upp av behörig person med ett kort eller en telefon, eller så är nyckeln en digital nyckelknippa som kan

laddas med digitala nycklar till flera lås, där låset är passivt och inte kräver någon uppkoppling.

Det förenklar dels för medarbetaren som slipper behöva lägga restid på att hämta nycklar, dels ger det en extra trygghet till den enskilde eftersom personalen vid larm kan åka direkt till det hem som larmat.

Digitala lås är inte en teknologi specifikt för välfärden och marknaden består av ett antal stora aktörer för säkerhet och låsteknik. Dessa aktörer verkar på en global marknad. I de fall då tjänsten inkluderar ett välfärdssystem för administration har det traditionellt varit mindre bolag som byggt lösningar ovanpå låstillverkarnas produkter. En trend är dock att dessa mindre bolag köps och uppgår i de stora låstillverkarnas koncern.

I vård- och omsorgsnämndens inriktningsärende (2022–2024) står det skrivet att för att möta framtidens utmaningar och hitta smartare arbetssätt behöver fler välfärdstekniklösningar införas.

Avtal för trygghetsskapande teknik tecknades i april 2022 och omfattar trygghetslarm och trygghetskameror samt en option av digitala lås. I och med den rådande komponentsbristen på marknaden har inte införandeprojektet kunnat påbörjas.

Välfärdsteknik ligger i kategorin IT och telekom och kommer inte behandlas närmare i kategorin för vård och omsorg.

Däremot kommer frågan huruvida kommunen ska ställa krav på att utförare inom kategorin har tillgång till välfärdsteknik i utförandet av tjänsten, att hanteras inom ramen för detta kategoriarbete.

5.2 Extern analys

5.2.1 Marknadsanalys

Ett frågebatteri har skickats ut, publikt via kommunens upphandlingsstödsystem, till leverantörer på marknaden i syfte att ta vara på branschens erfarenheter, kunskaper och framtidsvisioner. Leverantörerna kunde välja att besvara frågor inom verksamhetsområdena funktionshinderomsorg, individ- och familjeomsorg och äldreomsorg. Totalt inkom 24 leverantörer med svar.

De flesta leverantörer har en positiv bild av Huddinge kommun som avtalspart. De flesta anser att Huddinge kommun ställer tydliga kvalitetskrav på utförandet av tjänsten. Några skriver också att de uppskattar den noggranna uppföljning som lyckats genomföras trots Covid-19.

Några leverantörer lyfter att de anser att kommunens ersättning är för låg, det gäller då för kundvalen och de ramavtal som har fast prissättning eller prisjustering enligt kommunens uppräknings i budget. Ersättningsmodellen tar inte hänsyn till personalkostnader och övriga verksamhetskostnader, behov av hjälpmedel, inkontinensskydd, slitage, fastighetskostnader och fortbildning för personalen. En låg ersättning i kombination med höga krav på bemanning och

specialkompetens gör att det blir svårt att hitta en lönsamhet i affärerna med kommunen.

Många av leverantörerna svarar också att de gärna ser att kraven i upphandlingarna bör spegla de krav som IVO ställer, dvs. kommunen bör inte ställa högre krav än IVO.

Gemensamt för samtliga svar är att leverantören lyfter vikten av dialog. Dels förberedelsefasen av upphandlingen, dels under avtalsperioden. Under avtalsperioden efterfrågas mer kontinuerlig information och stöd kring krav och skyldigheter.

I frågan rörande samordnade upphandlingar med andra kommuner svarar de flesta att de ser många fördelar med samordnade upphandlingar, då det blir mindre antal upphandlingar att svara på samtidigt och lika krav i avtal med de deltagande kommunerna. Däremot ser de gärna att alla ingående kommuner tecknar gemensamma avtal då det är lättare att hantera avtalsfrågor, prisjusteringar och förlängningar med en part.

5.2.2 Prisjustering

Labour cost index (LCI) visar arbetskraftskostnaden per timme uppdelat på arbetare och tjänstemän, det vill säga lön inklusive rörliga lönetillägg, förmåner, sjuklön och arbetsgivaravgifter. I LCI ingår enbart privat sektor. Näringsgren Q visar kostnadsutvecklingen inom vård, omsorg och socialtjänst.¹⁴

Omsorgsprisindex (OPI) har använts i avtal inom kategorin. Indexet är framtaget tillsammans med Vårdföretagarna och Sobona. Indexet består av prisutveckling där 80 % står för lönekostnadsutvecklingar och 20 % av KPI. Indexet är beräknat på framtida prognostiserade lönekostnader och är därför inte lika precist om LCI som visar på den faktiska kostnadsutvecklingen.

Eftersom utförare inom kategorin inte bara har kostnader knutna till löner så behöver även hänsyn tas till prisutvecklingen för varor.

KPI mäter den genomsnittliga prisutvecklingen för hela den privata inhemska konsumtionen, de priser konsumenten faktiskt betalar. KPI är det vanliga måttet för kompensations- och inflationsberäkningar i Sverige.¹⁵

En indexkorg som tar hänsyn till LCI och KPI är därför att föredra i avtal inom kategorin.

5.2.3 Idéburet partnerskap (IOP)¹⁶

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en samverkansform som inte är reglerad i lag. Ett IOP måste vara förenligt med upphandlings- och statsstödsreglerna. Det innebär att en överenskommelse om ett IOP inte får utgöra en otillåten direktupphandling eller ett otillåtet statsstöd.

¹⁴ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/loner-och-arbetskostnader/labour-cost-index-lci/>

¹⁵ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/priser-och-konsumtion/konsumentprisindex/konsumentprisindex-kpi/>

¹⁶ <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/statsstod/riktade-vagledning/hur-kan-kommuner-finansiera-eller-anskaffa-skyddat-boende/ideburet-offentligt-partnerskap-iop/>

Så länge som det rör sig om avtal mellan två och flera parter, avtalet rör en anskaffning av vara eller tjänst, den upphandlande myndigheten får en prestation av direkt ekonomiskt intresse för myndigheten mot vederlag samt att avtalet är bindande för båda parter så utgör detta ett offentligt kontrakt och LOU ska tillämpas.

Om det kan konstateras att ett samarbete inte omfattas av LOU eller statsstödsreglerna, kan nedanstående krav användas som en indikation på när ett IOP kan sägas vara möjligt:

- Partnerskapet bygger på ett gemensamt samverkansbehov där båda parter har ett gemensamt engagemang och ansvar för att uppnå det gemensamt formulerade målet.
- Det ska råda en ömsesidig samverkansrelation som bygger på tillit med syftet att uppnå ett visst samhälleligt mål, och inte på ett kommersiellt avtal (kontrakt).
- Målet eller målen som ska uppnås ska vara allmännyttiga, och en utgångspunkt är att det inte ska finnas några färdiga lösningar eller tjänster som kan köpas.
- Båda parter ska bidra med resurser till verksamheten. Det behöver inte handla om pengar utan den idéburna parten kan exempelvis bidra med ideellt arbete och den offentliga parten med lokaler eller administrativa resurser.

IOP är därför svårtillämpat. Ett bättre alternativ är att i stället reservera deltagandet i en upphandling till idéburna organisationer, se 4.2.4 nedan.

5.2.4 Lagändringar

Ny direktupphandlingsgräns

Nya regler gäller för upphandlingar från och med den 1 februari 2022. De nya reglerna gäller för upphandlingar under EU:s tröskelvärden och upphandlingar av vård och omsorg och andra särskilda tjänster. Ett övergripande syfte med förändringarna är att göra regelverket enklare, både vad gäller utformning och innehåll.

För upphandlingar av sociala tjänster och andra särskilda tjänster höjs gränsen för direktupphandling till EU:s tröskelvärde, det vill säga drygt 7.7 Mkr. I dessa tjänster ingår, utöver sociala tjänster, bland annat utbildningstjänster, hotell- och restaurangtjänster och vissa juridiska tjänster. Dessa tjänster tas upp i Bilaga 2 till LOU. Exakt vilka tjänster som omfattas av det nya gränsvärdet bestäms av s k CPV-koder, vilka räknas upp i lagen.

Direktupphandling är ett enklare och mer flexibelt förfarande som bland annat ger kommunen valfrihet gällande vilka leverantörer som tillfrågas.

Direktupphandlingsgränsen för varor och tjänster som inte omfattas av Bilaga 2 är år 2022 700 000 kr.

Den höjda direktupphandlingsgränsen medför att kommunen kan komma att direktupphandla vissa avtal som tidigare upphandlats. Natthärbärg och

Ledsagning för synskadade samt ledsagning för dövblinda är två områden där direktupphandling kan komma att bli aktuellt.

Reserverad upphandling för vissa tjänster enligt bilaga 2¹⁷

En reserverad upphandling innebär att vissa leverantörer får en positiv särbehandling. Det gäller leverantörer som annars skulle ha svårt att konkurrera om kontrakt.

Bestämmelserna innebär i korthet att upphandlande organisationer, under vissa förutsättningar, får positivt särbehandla vissa leverantörer som annars skulle sakna möjligheter att få kontrakt under normala konkurrensförhållanden. Endast leverantörer som uppfyller dessa förutsättningar får delta i upphandlingen.

Från och med 1 januari 2023 finns det en möjlighet att reservera deltagandet i en upphandling till idéburna organisationer vars tjänster omfattas av bilaga 2 till LOU. En sådan reservation innebär att endast idéburna organisationer som uppfyller vissa krav tillåts delta i upphandlingen.

För att deltagandet i upphandlingen ska kunna reserveras ska följande krav vara uppfyllda:

- Reservationen ska avse idéburna organisationer vars allmännyttiga syfte bidrar till att uppnå ändamålet med den tjänst som ska tillhandahållas.
- Organisationen får inte göra värdeöverföringar annat än till andra idéburna organisationer eller till forskning.
- Staten, en region eller en kommun får inte ha ett rättsligt bestämmande inflytande över organisationen.

Idéburna organisationer som uppfyller vissa krav kommer ha möjlighet att registrera sig i ett register hos Kammarkollegiet enligt Lag (2022:900) om registrering av idéburna organisationer. En idéburen organisation behöver dock inte vara registrerad för att uppfylla kraven i den aktuella bestämmelsen.

Lagförändringar inom socialnämndens och vård- och omsorgsnämndens verksamhetsområde

Socialnämnden och vård- och omsorgsnämnden beskriver i respektive nämnds inriktningsärende för 2023–2025 en rad lagförändringar.¹⁸

Lagförändringarna kan resultera i ökade kostnader och ändrade kravställningar i upphandlingen inom kategorin.

5.2.5 Organiserad brottslighet

¹⁷ <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/hallbarhet-i-upphandlingsreglerna/reserverad-upphandling-for-vissa-tjanster-enligt-bilaga-2/>

¹⁸ [tjänsteutlatande-sn-socialnamndens-yttrande-pa-inriktningsarende-2023-25pdf \(huddinge.se\)](https://sammantraden.huddinge.se/welcome-sv/namnder-styrelser/vard-och-omsorgsnamnden/vard-och-omsorgsnamnden/agenda/bilaga-1-von-yttrande-inriktningsarende-2023-2025-vard-och-omsorgsnamndpdf) och <https://sammantraden.huddinge.se/welcome-sv/namnder-styrelser/vard-och-omsorgsnamnden/vard-och-omsorgsnamnden/agenda/bilaga-1-von-yttrande-inriktningsarende-2023-2025-vard-och-omsorgsnamndpdf>

Skatteverket och Brå har identifierat företag inom vård och omsorg som riskbranscher för organiserad brottslighet.¹⁹

I början av 2022 släppte Brå sin rapport – *Välfärdsbrott mot kommuner och regioner, Fel och oegentligheter bland företag och föreningar*.

Brå menar att välutvecklade avtal, inte minst gällande kravspecifikationer och kontraktsvillkor, är centralt för att kunna genomföra en reell uppföljning av verksamheter. De menar också att kommunen måste arbeta systematiskt kring uppföljningen för att få ett gott resultat. För kommunen till en systematik kring uppföljningen kan det också leda till bättre organisering av uppföljning.

Effektivt uppföljningsarbete kräver ofta att personer med specialistkompetenser samverkar över ansvarsområden och förvaltningar, samt kombinerar avtalsuppföljning ur ekonomiskt och juridisk synvinkel med individuppföljning.

Brå framhäver även att uppföljning ofta genomförs först när misstankar om välfärdsbrott eller felaktigheter uppdagats, och inte i proaktivt syfte. I de fall där kommuner arbetat med proaktiv avtalsuppföljning har man i många fall fångat upp felaktigheter, i första hand i form av avtalsbrott men det kan även handla om misstänkt straffrättsliga brott. Brå menar också att det är tydligt att patientsäkerhet, måluppfyllelse och liknande prioriteras framför misstänkta ekonomiska felaktigheter, trots att de senare ofta orsakar bristfällig kvalitet.

Brå lyfter problematiken kring att det i de flesta kommuner endast är ett fåtal personer som arbetar med uppföljning, vilket gör att det tar lång tid att bygga upp erfarenhet. Samtidigt har kommuner enligt kommunallagen en skyldighet att kontrollera och följa upp verksamheter som har lämnats över till privata utförare, samt att tillförsäkra gemeneman information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som bedrivs privat (10 kap. 8–9 §).

Brå lämnar några förslag på hur man kan följa upp ingångna avtal:

- **Analys av skriftligt material och uppgifter i register**

Det kan handla om årsredovisningar, verksamhetsplaner, årsmötesprotokoll, verksamhetsberättelser, verksamhetsrapporter, revisionsberättelser och olika former av ekonomisk redovisning. Uppföljningen kan inkludera att kontrollera uppgifter i en aktörs tillstånd eller tillstånd fortfarande är aktuella. Uppgifterna stäms vanligen av mot uppgifter från exempelvis Skatteverket och kredit-upplysningstjänster.

- **Dialogmöten**

Där träffar kommunen en eller flera avtalsparter samtidigt och diskuterar hur t ex ersättningsmodeller ska tolkas, reder ut vanliga missförstånd och bygger kontakter så att företagen kan ställa klargörande frågor – i syfte att förebygga felaktigheter.

- **Föranmälda och oanmälda besök**

Kommunen kan genomföra platsbesök, som i vissa fall kan vara oanmälda.

¹⁹ <https://bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/organiserad-brottslighet.html>,
https://www.skatteverket.se/download/18.339cd9fe17d1714c0775158/1642605009344/L%C3%A4gesbild%202021_WEB.pdf,
<https://www.ekobrottsmyndigheten.se/wp-content/uploads/2021/04/myndigheter-i-samverkan-mot-organiserad-brottslighet-2020.pdf>

Gällande hemtjänst kan biståndshandläggare i vissa fall besöka brukare i hemmet. Vid besöken kan kontrolleras att inga avvikelser finns.

Brå tar också upp att så kallade portobservationer. Vid portobservationer kontrollerar kommunen utföraren genom att observera adresser där insatser ska utföras. Kommunen följer då personalens in- och utloggningar i realtid och kan därmed se hur personalen loggas in och ut från brukare, ibland utan att någon syns på platsen.

5.2.6 Regeringsuppdrag – Ökad kunskap om kommuners och regioners kostnader för valfrihetssystem²⁰

Den förra regeringen har givit en särskild utredare i uppdrag att undersöka vilka kostnader olika valfrihetssystem inom välfärden medför för kommuner och regioner.

Syftet är att öka kunskapen om kommuners och regioners kostnader för valfrihetssystemen. Utredaren ska bl.a.

- identifiera och analysera relevanta studier av kostnader för valfrihetssystemen, dvs. möjligheten att välja privata aktörer, inom skolområdet, hälso- och sjukvårdsområdet och inom socialtjänsten och stöd och service till vissa funktionshindrade, och vid behov genomföra kompletterande studier,
- redovisa vilka slutsatser som kan dras om kostnaderna utifrån studierna av kostnader för valfrihetssystemen,
- jämföra och analysera för- och nackdelar med hur de olika valfrihetssystemen är utformade och olika sätt att tillämpa dem, och särskilt belysa om utformningen kan antas påverka kostnaderna, och
- analysera behovet av ytterligare kunskaper om valfrihetssystemen för att kunna bedöma om det behövs förändringar, i syfte att minska kostnaderna för systemen.

Utredningen publicerades den 11 januari 2023.

Utredningen analys av kommuners upprättande av valfrihetssystem:

I oktober 2022 hade 158 kommuner ett eller flera upprättade valfrihetssystem enligt LOV inom omsorgen.

Valfrihet enligt LOV har vid något tillfälle varit infört i 179 av Sveriges 290 kommuner, 21 av dessa har valt att avskaffa sina system efter inrättande. I oktober 2022 fanns 158 kommuner som driver minst ett valfrihetssystem i sin kommun. Det bör dock noteras att cirka 20 av dessa kommuner inte har någon valbar privat aktör ansluten till sitt valfrihetssystem. Det är främst inom hemtjänstområdet kommunerna inrättar valfrihetssystem, 156 av 158 kommuner med aktiva

²⁰ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/01/sou-202269/>

valfrihetssystem har system för hemtjänsten, vissa uteslutande för den tjänsten, andra i kombination med andra områden där valfrihet också införts.

Det finns olika skäl till att kommuner har valt att avsluta valfrihetssystem. Ett skäl som anges i beslutsunderlag från kommuner är administrativa kostnader för systemet. Andra skäl har handlat om ändrad politisk inriktning, att inga privata aktörer har valt att ansluta sig, eller i vissa fall att kommunen drabbats av välfärdsbrottslighet.

Utredningens övergripande slutsatser är att:

- Valfrihetssystemens utformning och tillämpning medför olika administrativa kostnader.
- Regioner och kommuner har en samstämmig bild av vilka administrativa kostnader som finns för valfrihetssystemen.
- Det finns flera frågor om administrativa kostnader för valfrihetssystemen där det saknas kunskap. S 10

Utredningen belyser att administrativa insatser som medför kostnader handlar primärt om att ta fram ersättningsmodeller eller bidragsmodeller, fakturahantering samt administration, kring privata aktörer avseende stöd och inkludering i olika verksamhets-, ekonomi, eller IT-system som nyttjas i kommunen. Vid utredningens intervjuer har framkommit att det finns skillnader mellan LOV och LOU och att en av de tydligaste skillnaderna avser krav på löpande annonsering inom LOV. Upplevelsen är att man utifrån LOU har större möjligheter att förutse när administrationen ska ske. I utredningen tydliggör de att dock att LOV endast talar om att annonsering ska ske löpande, inte att godkännandeprocessen ska ske löpande. Det bör därmed vara möjligt att tydliggöra ansöknings och godkännandeperioder så länge dessa perioder förhåller sig till kommunala servicegarantier, vilket skulle underlätta för kommunernas och regionernas planering av administrativt arbete.

En annan risk som nämns i utredningen är att införandet av ett valfrihetssystem kräver administrativa insatser vilket riskerar att endast bli en kostnad i de fall inga leverantörer väljer att etablera sig i systemet.

Utredningen jämför även valfrihet enligt LOU och enligt LOV, där de belyser att kommuner kan erbjuda valfrihet för individen genom att tillhandahålla tjänster som upphandlats från leverantörer enligt LOU. Vilka leverantörer som får utföra tjänsterna avgörs av upphandlingens utformning. Även för dessa tjänster är kommunerna enligt kommunallagen skyldiga att kontrollera och följa upp verksamheten. En skillnad mellan LOV respektive enligt LOU är att ett LOV-kontrakt kan (och bör) revideras varje år, till exempel avseende ersättningsnivåer, krav och uppdrag, medan ett LOU-avtal inte får ändras under avtalstiden. Sedan påverkar också utformningen av de olika valfrihetssystemen där ”brukaren styr resursallokeringen” vid LOV och ”det offentliga intar rollen som köpare” vid lagen om offentlig upphandling (2016:1145), LOU. Det är mer frekvent förekommande med överprövningar vid upphandling genom LOU än vid anslutning via LOV17.

Enligt utredningen är en utmaning med att ge andra aktörer tillträde till den offentliga välfärdsmarknaden, oavsett om detta sker genom LOV eller LOU, är risken för att brottsliga verksamheter som vill utnyttja marknaden kommer in i systemet. De intervjuade har berört ämnet avseende välfärdsbrottslighet och hur detta kan komma att leda till omfattande rättsliga processer och administration. Utredningen har dock inte undersökt omfattningen av detta vidare än att notera att det förekommer.

5.2.7 Exempel på kommuner som gått ifrån valfrihetssystem

Nedan kommuner har under 2022 gått ifrån valfrihetssystemet:

- Uppsala kommun
Orsak: konstaterande om fusk inom delar av hemtjänstföretaget Attendo.²¹
- Strängnäs kommun
Orsak: ökade kostnader, minskat antal utförare samt att antal brukare som nyttjat sin möjlighet att byta utförare har varit få.²²
- Sollentuna kommun
Orsak: kvalitetsbrister, bygga ett närmare samarbete med företagen och öka möjligheterna till att motverka fusk och oegentligheter inom vård- och omsorgsverksamheterna.²³
- Linköping
Orsak: kvalitetsbrister, överetablering och ekonomiskt överutnyttjande av kommunens resurser.²⁴

5.2.8 Nationellt register över HVB och stödboenden för barn och unga samt särskilda ungdomshem

Inspektionen för vård och omsorg, IVO, har upprättat ett register över HVB och stödboenden för barn och unga samt över särskilda ungdomshem. Registret finns tillgängligt för kommuner digitalt och syftar till att förenkla vid placeringar och minska risken för placering på ett olämpligt HVB eller stödboende.

Registret omfattar faktauppgifter såsom organisationsnummer och namn på juridiska personer samt uppgifter om verksamheten, såsom målgrupp, geografisk placering, antal platser, typ av verksamhet, beslutsdatum, vilka områden som IVO har granskat, utfallet av beslutet samt diarienummer.

5.2.9 Krisberedskap

²¹ <https://sverigesradio.se/artikel/efter-fusket-hemtjanstforetagens-fria-etableringsratt-kan-skrotas>

²² <https://www.strangnas.se/omsorg-och-hjalp/hemtjanst/forandringar-inom-hemtjansten>

²³ <https://www.sollentuna.se/uweb/utforarportalen/nyheter2/upphandling-hemtjanst/>

²⁴ <https://www.linkoping.se/utforarwebben/vard-stod-och-omsorg/bedriva-verksamhet-pa-avtal-med-linkopings-kommun/>

Kommunerna har en viktig roll i samhällets krisberedskap. Ju bättre kommunerna är på att hantera en kris, desto bättre blir hela samhället på krishantering.

Kommunerna är ansvariga för verksamhet som måste fungera även under kriser, exempelvis äldreomsorg, vattenförsörjning, fjärrvärme, räddningstjänst och skola.

Enligt Lagen om kommuners och regioner åtgärder inför och vid extraordinära händelser och höjd beredskap måste kommuner och regioner planera för hur de ska kunna minska risken för att något drabbar verksamheten, men också för att kunna hantera allvarliga störningar i verksamheten.

Kommunen är skyldig att ta fram en särskild plan för hur man ska agera och hantera en allvarlig störning i den kommunala verksamheten, en risk- och sårbarhetsanalys.²⁵ Kommunen har en skyldighet identifierat prioriterade åtaganden och kritiska beroenden, samt skapar redundans.

Inom ramen för kategoristyrningsarbetet för vård och omsorg handlar det om att identifiera försörjningskedjor som är kritiska för samhällsviktig verksamhet samt säkerställa att utförare inom kategorin i sin tur skapar redundans, exempelvis genom att hålla lager på verksamhetskritiska produkter, arbeta med second source eller genom att arbeta med att säkerställa att leverantören har robusta underleverantörsled.

Kommunen behöver också säkerställa att befrielsegrunderna i avtalet inte befriar leverantören från ansvar vid kriser och andra allvarliga händelser såsom exempelvis allmän smittspridning, värmebölja, brand, längre el-, värme eller vattenavbrott, höjd beredskap eller krig.

5.2.10 Sanktioner mot Ryssland^{26, 27}

Rysslands invasionskrig mot Ukraina har fått västvärlden att införa ett stort antal ingripande ekonomiska sanktioner mot Ryssland och även mot Belarus.

Sanktionerna innebär förenklat och i korthet följande:

- Offentliga kontrakt får inte tilldelas ryska företag från och med den 9 april 2022. Redan ingångna kontrakt med sådana företag får inte fullgöras från och med den 11 oktober 2022. Detta gäller även avrop från ramavtal – men inte ingående av själva ramavtalet.
- Det finns ett förbud mot att köpa, importera och transportera vissa varor och tjänster från Ryssland och Belarus.
- Betalningar får inte göras till vissa individer som räknas upp i förordningarna. Detta gäller även ersättningar inom ramen för kontrakt som ingåtts i upphandlingar.

Vad gäller samtliga sanktioner gäller att inga krav får beviljas i samband med avtal som träffas av sanktionerna, till exempel skadestånd. Det finns ett generellt förbud mot att avsiktligt vidta åtgärder som syftar till att kringgå sanktionerna.

²⁵ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skolmaterial/samhallets-krisberedskap/kommunens-krisberedskap/>

²⁶ <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/sanktioner-paverkan-upphandling/>

²⁷ <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/sanktioner-paverkan-upphandling/importforbud/>

Överträdelser av sanktionerna är straffbelagda, men överträdelser ska inte medföra något ansvar om de vidtagits i god tro.

EU har antagit flera stora paket med restriktiva åtgärder (sanktioner) mot både Ryssland och Belarus. Sanktionerna är ett svar på Rysslands krig mot Ukraina, ett krig som aktivt stöds av Belarus.

Sanktionerna mot Ryssland syftar till att

- undergräva Kremls förmåga att finansiera kriget
- påföra tydliga ekonomiska och politiska kostnader för de personer i Rysslands politiska elit som är ansvariga för invasionen
- minska landets ekonomiska bas.

Mot bakgrund av Belarus stöd till den ryska invasionen har EU även antagit sanktioner mot Belarus.

Sanktionerna har genomförts genom EU-förordningar som är direkt tillämpliga i svensk nationell rätt. Sanktionsförordningarna har ändrats vid flera tillfällen. De uppdaterade ("konsoliderade") versionerna av respektive förordning är dock inte de officiella rättsakterna, utan de består av de ursprungliga förordningarna samt alla efterkommande förordningar som ändrar i dessa. Överträdelser av förbud i någon av sanktionsförordningarna är straffbara enligt en särskild lag.

Denna kategori omfattar inte anskaffning av varor och tjänster där ryska intressen i regel förekommer.

6.0 KATEGORISTRATEGI

6.1 Effektiva upphandlingsprocesser

Upphandling av tjänster inom kategorin ska ske kostnadseffektivt och med hög kvalitet.

För att möta de ekonomiska utmaningar som Huddinge kommun står inför behöver kostnadsdrivande krav noggrant analyseras inför varje upphandling. Potential för kostnadsreducering finns främst genom effektiviseringar av processer och arbetssätt.

Eventuella lagändringar kan resultera i ökade kostnader och ändrade kravställningar i upphandlingar och valfrihetssystem. Fortsatt bevakning inom området krävs.

Upphandlingsformer

Analys över lämpligaste upphandlingsform för avtalsområden där LOV idag tillämpas bör genomföras. Aktiviteten bör synkas med utredningen om hur hemtjänsten ska utvecklas²⁸.

Reserverad upphandling bör användas framför IOP i de upphandlingar där det bedöms lämpligt.

Prisjustering

LCI bör användas i kombination med KPI i avtal som justerar mot index. En indexkorg som exempelvis tar hänsyn till lönekostnadsutvecklingen enligt LCI till 80% och till den genomsnittliga prisutvecklingen för den privata inhemska konsumtionen enligt KPI till 20 % bör användas. Priserna ska vara fasta i minst 12 månader.

Utredning om fastprismodellen är lämplig ska genomföras.

Prisjusteringsklausul som utgår ifrån förhandling och kommunens uppräknings i budget ska framgent inte användas i upphandlingar inom kategorin.

Avtalsområden som kan slås ihop

Kategoriteamet har identifierat att vissa avtalsområden delvis överlappar varandra, vissa upphandlingar skulle kommunen med fördel kunna slå ihop och upphandla tillsammans och vissa upphandlingar bör brytas isär. En översyn av kategorins samtliga avtalsområden bör genomföras i syfte att skapa bättre affärsmässiga avtal.

Samordning inom kommunen

Samverkan mellan kommunens expertkompetenser, så som säkerhetsavdelningen, IT- och digitaliseringsavdelningen, ekonomiavdelning inom socialförvaltningen,

²⁸ Mål och budget 2023

samverkan mellan upphandlingssektionen och verksamheten, krävs för ett effektivt upphandlings- och uppföljningsarbete.

Samordnade upphandlingar med andra Södertörnskommuner

Samordnade upphandlingar och uppföljningar med andra kommuner ska genomföras där det är lämpligt.

Referenspersonen ska i regel vara en verksamhetsrepresentant med sakkunskap. Den upphandlande myndighetens upphandlare sköter all kontakt med deltagande parter referenspersoner/motsvarande. Vid mer omfattande upphandlingar och/eller sådana som berör flera verksamheter, kan varje deltagande part utse en samordningsansvarig upphandlare för att underlätta samordningen inom respektive deltagande part.

Vid samordnade upphandlingar ska framtagna rutiner följas och separata avtal tecknas.

Arbetet med samordnade upphandlingar inom kategorin bör utvecklas så att även uppföljningsarbetet görs gemensamt. Önskvärt är en gemensam, överenskommen uppföljningsplan innehållande tidsatta och fördelade aktiviteter. Detta för att uppnå tidseffektiviseringar, både för kommunen och leverantörerna. Vidare bör ett gemensamt uppföljningsarbete, där kommunerna i större utsträckning delar information och erfarenheter av avtalade leverantörer, leda till ökad kvalitet.

Dialog med marknaden

Kommunen ska arbeta aktivt och hitta nya sätt att arbeta med dialog med leverantörsmarknaden, innan upphandling och under avtalsperioden.

6.2 Hög leverantörstrohet

Kommunens ramavtal ska användas i första hand. Om ingen av de avtalade leverantörerna kan utföra tjänsten kan annan leverantör tillfrågas. Andelen köp utanför ramavtal ska minska fram till 2027.

Direktupphandlingar utanför ramavtal ska registreras i dokumenthanteringssystemet (nuvarande W3D3) och avstegsblankett ska skrivas. Avstegsblanketten sparas i dokumenthanteringssystemet tillsammans med direktupphandlingen. Inför en placering utanför avtal ska mallar för avtalsvillkor användas. Kräver verksamheten tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg ska detta alltid kontrolleras innan placering, likväl ska kommunen kontrollera att leverantören fullgör sina skyldigheter att betala skatter och sociala avgifter. Leverantörens rating ska kontrolleras och krav för att få placera bör vara minst 40 enligt Creditsafes ratingskala.

6.3 Direktupphandling

Rutin för direktupphandling av vård och omsorg som omfattas av bilaga två ska följas.

6.4 Hållbarhet

Vid upphandling av boenden ska tillgänglighetskrav ställas så att alla invånare, oavsett funktionsnedsättning, säkerställs samma möjligheter att tillgodose sig tjänsten.

Krav på fordon och drivmedel ska ställas i upphandlingar där fordon används för utförandet av tjänsten för att säkerställa att leverantörerna bidra till kommunens målsättning, för mer information se kategoriplan för Fordon, maskiner och transporter.

Vid inköp och upphandling av tjänster inom kategorin ska kommunen ställa krav på leverantörerna att minska de avfall som uppstår i utförandet av tjänsterna samt bidra till att utveckla den cirkulära ekonomin.

Miljökrav ska huvudsakligen utgå från kommunens miljöprogram för att säkerställa att leverantörerna bidra till kommunens målsättning.

Krav på arbetsrättsliga villkor ska ställas i upphandlingar där det bedöms finnas en risk för oskäligen arbetsvillkor för de arbetstagare som utföra tjänsten.

6.5 Utveckling av e-handel

För att hålla nere administrationskostnader och kvalitetssäker avtalsuppföljning ska e-handeln utvecklas inom kategorin.

Beställningsvägar ska finnas och nyttjas för kommunens ramavtal.

6.6 Uppföljning

Kommunen ska arbeta aktivt med avtalsuppföljning i samtliga upphandlade avtal, detta för att säkerställa kvalitet i utförande av tjänsterna, stänga ute oseriösa företag och hålla nere kostnader. Kommunen ska arbeta tvärfunktionellt för att stävja välfärdsbrott.

Kommunen håller mediabevakning på de leverantörer som kommunen har avtal med i syfte att fånga upp oseriösa utförare.

För avtal inom områdena HVB och stödboenden för barn och unga samt särskilda ungdomshem ska Inspektionen för vård och omsorgs nationella register användas för att minska risken för att placering sker på ett olämpligt HVB eller stödboende.

Brukarundersökningar används i syfte att identifiera brister i utförandet av tjänsten och kan användas för tydligare kravställning kring områden där vi identifierat brister.

6.7 Digitalisering och automatiserade arbetsätt

Kommunen fortsätter arbetet med välfärdsteknik, digitalisering och automatiska arbetsätt för att på så sätt skapa möjligheter till effektiviseringar.

Socialförvaltningen utvecklar arbetet med att tillgängliggöra data i syfte att skapa förutsättningar för djupare analyser i uppföljningssyfte.

Kategoriteamet arbetar löpande med att analysera marknaden för att identifiera områden där ny teknik kan användas i syfte att digitalisera arbetsätt, exempelvis

genom att ställa krav på att leverantörerna ska införa välfärdsteknik i utförandet av tjänsten, där det är lämpligt.

6.8 Säker leveransförsörjning

Identifiering av avtalsområden där det är lämpligt att kravställa leverantörens redundans bör genomföras, det kan exempelvis handla om att utförare inom kategorin ska genomföra robusthöjande åtgärder för de mest kritiska varorna. Kravformuleringar ska tas fram tillsammans med Trygghet- och säkerhetssektionen.

Kommunen behöver också säkerställa att befrielsegrunderna i avtalet inte befriar leverantören från ansvar vid kriser och andra allvarliga händelser såsom exempelvis allmän smittspridning, värmebölja, brand, längre el-, värme eller vattenavbrott, höjd beredskap eller krig.

6.9 Sanktioner mot Ryssland och Belarus

Vid upphandlingar inom kategorin ska en sanningsförsäkran undertecknas av samtliga anbudsgivare ”*Försäkran enligt RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2022/576*”.

7.0 MÅLUPPFÖLJNING

Utifrån mål och strategier har nedan identifierats för att följa upp föreslagna strategier och aktiviteter.

Syftet är att säkerställa att strategier och aktiviteter fortlöper enligt förutbestämd plan och åtgärder vidtas i de fall avvikelser från plan identifieras.

Genomförda aktiviteter och dess effekter rapporteras årligen, i juni, tillsammans med övergripande statusrapportering kring måluppfyllelse utifrån effektmålen.

Måluppfyllelse kommer att mätas enligt nedan.

För att mäta måluppfyllelse av effektmålet; *”Kategoristyrning av vård och omsorg ska bidra till att den vård och omsorg som upphandlas i kommunen håller en god kvalitet och främjar en god budgethållning.”* mäts följande:

- Avtalstroheten för Individ- och familjeomsorgen ska ligga på 90 % januari 2027.
- Avtalstroheten för funktionshinderomsorgen ska ligga på 90 % januari 2027.
- I övrigt följs indikatorerna i SN och VON kopplat till kvaliteten i verksamheten samt ekonomisk hållbarhet.

För att mäta måluppfyllelse av effektmålet; *”Kategoristyrningen ska bidra med effektiviseringar genom att hitta sätt att arbeta smartare, exempelvis genom samverkan, innovation, verksamhetsutveckling eller genom att ta tillvara ny teknik för att digitalisera och automatisera arbetsätt.”* mäts följande:

- I upphandlingar där det är relevant har lösningar som bidrar till ökad självständighet, trygghet och bibehållande av olika förmågor, med stöd av ny teknik arbetats in i upphandlingsdokumentet. Målet ska vara uppnått januari 2027.

För att mäta måluppfyllelse av effektmålet; *”Kategoristyrning av vård och omsorg ska stävja välfärdsbrott, fel och oegentligheter hos upphandlade leverantörer”* mäts följande:

- Organisation för att stävja av välfärdsbrott, fel och oegentligheter finns på plats.
- Medarbetare och politiker inom kommunen har en förståelse för att välfärden är en marknad för oseriösa aktörer.
- Alla oegentligheter anmäls.
- Kommunen har rutiner som möjliggör och underlättar för att identifiera välfärdsbrott.

För att mäta måluppfyllelse av effektmålet; *”Kategoristyrning av Vård och omsorg ska bidra till att leverantörer inom kategorin skapar redundans”* mäts följande:

- I kritiska avtal har kommunen kravställt för att skapa redundans i försörjningskedjorna hos leverantörerna.

För att mäta måluppfyllelse av effektmålet; *”Kategoristyrning av Vård och omsorg ska bidra till omställningen till ett mer hållbart samhälle”* mäts följande:

- De standardiserade hållbarhetskraven används i alla upphandlingar där olika hållbarhetsaspekter är relevant.
- Den fastställda kommungemensamma uppföljningsrutinen följs vid uppföljning av avtal och inkluderar uppföljningen av hållbarhetskrav.

8.0 BILAGOR

- Bilaga 1 - Kategoriorganisation
- Bilaga 2 - Aktivitetslista
- Bilaga 3 - Referenser

BILAGA 1 - KATEGORIORGANISATION

Kategoriledare

Kategoriarbetet leds av en kategoriledare som Upphandlingschefen har utsett för respektive kategori. Kategoriledaren ansvarar för att analysera, ta fram kategoriplan och återrapportera till upphandlingsstyrgruppens beredningsgrupp.

Kategoriledare: Jenny Svensson

Kategoriteam

Kategoriteamet har haft åtta deltagare, en från respektive förvaltning samt e-handelsadministratörer.

I kategoriteamet har även Upphandlingssektionens hållbarhetsstrateg och avtalscontroller medverkat.

Kategoriteamets uppgift är att arbeta fram en kategoriplan genom att analysera och föreslå förbättringar samt prioritera vilka upphandlings- och utvecklingsprojekt som ska drivas, under vilken tidsperiod samt vilka resurser som ska tillsättas. Vidare har kategoriteamet haft ansvar att lyfta fram risker vid genomförande.

Kategoriteamdeltagare:

Ulrika Torseke Ström, ÄO

Alinda Blomqvist, FO

Pia Wedne, IFO

Elisabeth Axelsson, IFO

Maria Jonsson, utvecklingsledare, SOF

Sara Wedne, upphandlare, KSF

Martina Skog, upphandlare, KSF

Intressenter:

Kategorin omfattar kommunens behov av vård och omsorg i extern regi.

Intressenter är därför främst kommuninvånare i behov av vård och omsorg samt deras anhöriga.

Övriga intressenter är kommunstyrelsen, vård- och omsorgsnämnden, socialnämnden samt medarbetare inom kommunen som placerar inom kommunens avtal.

BILAGA 2 – AKTIVITETSLISTA

1.0 UPPHANDLINGSPLAN

Nedan anges en plan över de upphandlingar som ska genomföras under perioden 2023–2026. Listan baseras på de planerade upphandlingar som är kända i dagsläget. Behov kan tillkomma eller falla bort till följd av kategoriaktiviteter eller ändrade behov.

Detaljer i tidplan sätts mellan upphandlare och respektive beställande verksamhet.

<i>Plan år</i>	<i>Behov</i>	<i>Underkategori</i>
2022	Individ- och familjeomsorg	HVB-hem, Behandling, för barn och unga upp till 20 år
2022	Individ- och familjeomsorg	Jourhem samt plats i behandlingsfamilj för barn/unga
2022	Individ- och familjeomsorg	HVB-hem, akut och utredning
2022	Funktionshinderomsorg	Enstaka platser i särskilt boende och korttidsboende för personer under 65 år (socialpsykiatri)
2022	Funktionshinderomsorg	Enstaka platser i särskilt boende och korttidsboende för personer under 65 år (demens och somatik)
2022	Individ- och familjeomsorg	Skyddat boende
2022	Individ- och familjeomsorg	Vård och behandling av avhoppare
2023	Individ- och familjeomsorg	Öppenvård - stödboende i kollektiv form, träningslägenheter samt helgkollo för ungdomar
2023	Individ- och familjeomsorg	Öppenvård-Familjebehandling, kontaktperson och utredningar
2023	Individ- och familjeomsorg	Öppenvård - Dagbehandling med grundskola och Dagverksamhet för unga
2023	Individ- och familjeomsorg	Natthärbärge
2023	Individ- och familjeomsorg	Dygnetruntinsatser för vuxna med psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
2023	Individ- och familjeomsorg	Dygnetruntinsatser för vuxna med substansberoende
2023	Individ- och familjeomsorg	Stödboende för vuxna med substansberoende alt. psykiska funktionsnedsättningar
2023	Funktionshinderomsorg	Drift av gruppbostad LSS
2024	Funktionshinderomsorg	Ledsagning för synskadade samt ledsagning för dövblinda
2024	Funktionshinderomsorg	Enstaka platser i bostad med särskild service, LSS
2026	Äldreomsorg	Enstaka platser för personer över 65 år - korttidsboende för personer med behov av

		somatisk vård och omsorg eller med demenssjukdom samt profilboende, permanenta- och korttidsplatser.
2026	Individ- och familjeomsorg	HVB-hem, Behandling, för barn och unga upp till 20 år
2026	Individ- och familjeomsorg	Jourhem samt plats i behandlingsfamilj för barn/unga
2026	Individ- och familjeomsorg	HVB-hem, akut och utredning
2026	Funktionshinderomsorg	Enstaka platser i särskilt boende och korttidsboende för personer under 65 år (socialpsykiatri)
2026	Funktionshinderomsorg	Enstaka platser i särskilt boende och korttidsboende för personer under 65 år (demens och somatik)
2026	Individ- och familjeomsorg	Skyddat boende
2026	Individ- och familjeomsorg	Vård och behandling av avhoppare

1.1 Tillkommande behov av upphandlingar

Socialtjänsten i Huddinge kommun har fått i uppdrag att bedriva avhopparverksamhet. Personer som vill lämna den kriminella banan skiljer sig från de målgrupper och klienter som socialtjänsten vanligtvis arbetar med. Insatser riktade till dessa klienter omgärdas av olika utmaningar. Det handlar om personalens och klientens säkerhet, långsiktighet i insatsen och inte minst finansieringen av insatsen. Klienterna behöver stöd både på det personliga planet och rent praktiskt. Det är nödvändigt att individen byter miljö.

Upphandling av avhopparverksamhet pågår och avtal förväntas vara tecknade i slutet av 2022.

2.0 **AKTIVITETSLISTA**

Nedan beskrivs de aktiviteter som planeras utföras under nästkommande fyraårsperiod.

2.1 **Identifiering av avtalsområden som ställer krav på leverantörens redundans**

Kategoriteamet ska identifiera avtalsområden där det är lämpligt att kravställa att leverantören har redundans. Därefter tas kravformuleringar fram.

Identifierad potential

En välfungerad krisberedskap.

Ansvarig

Kategoriledare (KSF).

Intressenter: SOF, BUF, Trygghet- och säkerhetssektionen.

Mål

Samhällsviktiga verksamheter har tillgång till kritiska varor trots en oväntad händelse eller kris.

Implementering

Ansvarig identifierar vilka avtal som är samhällsviktiga samt tar fram kravformuleringar.

Prioritering

1

Uppnådd effekt

Kommunen har identifierat verksamheter som är samhällsviktiga samt tagit fram kravformuleringar.

2.2 **Kartlägg behov som i dagsläget kräver placeringar utanför ramavtal**

En analys genomförs över de placeringar som sker utanför ramavtal i syfte att kartlägga vilka behov som i dagsläget inte kan tillgodoses inom ramen för upphandlade ramavtal.

Identifierad potential

Ökad avtalstrohet och kostnadsreducering.

Ansvarig

Ansvarig: Kategoriledare (KSF)

Deltagare: Kategorideltagare upphandlare (KSF), representant (IFO).

Mål

Upphandla ramavtal som möjliggör placering av specifika behov.

Implementering

Analys över behovet genomförs i tvärfunktionellt team bestående av kategoriledare, upphandlare och personer som genomför placeringar inom Individ- och familjeomsorgen. Fokus ligger på att identifiera hur vi kan kravställa och prissätta avtalsområden för specifika behov.

Prioritering

1

Uppnådd effekt

Ökad avtalstrohet och kostnadsreducering.

2.3 Håll mediabevakning av leverantörer inom kategorin

Kommunen har i dagsläget ingen strukturerad mediabevakning på leverantörer inom kategorin. Information om att privata utförare har misskött sig eller agerat brottsligt publiceras ofta i media. I vissa fall fångas detta upp av medarbetare även i dagsläget. Med hjälp av kommunens kommunikationsavdelning och genom avtal för mediabevakning har kommunen möjlighet att på ett strukturerat sätt hålla bevakning på utvalda leverantörer.

Identifierad potential

Högre kvalitet och möjlighet att vita åtgärder när leverantör inte lever upp till avtal.

Ansvarig: Kategoriledare (KSF)

Deltagare: Kategorideltagare utvecklingsledare (SOF), kategorideltagare upphandlare (KSF), representant presskommunikatör (KSF).

Mål

Rapporter över förekommande mediaaktivitet av kommunens leverantörer.

Implementering

Sökord och prioritering av leverantörer tar fram tillsammans med kommunikationsavdelningen.

Prioritering

1

Uppnådd effekt

Kommunen fångar upp fler missförhållanden och oegentligheter där privata utförare är inblandade.

2.4 Utveckla det tvärfunktionella arbetet mellan olika expertfunktioner inom kommunen

I dagsläget finns inget strukturerat samarbete med olika expertfunktioner i kommunen. Det kan exempelvis röra sig om samarbete inför en upphandling eller under uppföljningen. Olika expertfunktioner kan exempelvis vara ekonomiavdelningen på SOF, redovisning på KSF, dataskyddsombud, IT- och säkerhetsavdelningen och Trygghet- och säkerhetssektionen.

Identifierad potential

Kostnadseffektivisering, kvalitetshöjning och motverkande av välfärdsbrott.

Ansvarig

Ansvarig: Kategoriledare (KSF)

Deltagare: Kategorideltagare utvecklingsledare (SOF), Uppföljningsteamet (SOF)
Kategorideltagare upphandlare (KSF).

Intressenter: ekonomiavdelningen på SOF, redovisning på KSF, dataskyddsombud, IT- och digitaliseringsavdelningen, trygghet- och säkerhetssektionen.

Mål

Ökat samarbete mellan funktioner inom kommunen kopplat till upphandling och uppföljning av vård- och omsorgstjänster.

Implementering

Aktiviteten utförs i projektform med tvärfunktionellt team.

Prioritering

1

Uppnådd effekt

Ökat samarbete i upphandlingsprocessen och uppföljningsprocessen.

2.5 Ta fram prisjusteringsklausul

Utred om det är lämpligt att använda fastprismodell för upphandlingar inom kategorin (LOV och LOU) samt ta fram en prisjusteringsklausul som lämpar sig för avtal inom kategorin.

Identifierad potential

Transparens och tydlighet vid upphandling och vid prisjustering.
Kostnadseffektivitet.

Ansvarig

Ansvarig: Kategorideltagare upphandlare (KSF)

Deltagare: Kategoriledare (KSF), Kategorideltagare upphandlare (KSF), ekonomienheten (SOF)

Mål

Framtagen mallskrivning för prisjusteringsklausul.

Implementering

Ansvarig kallar till möte med deltagare. Förslag fastställs av upphandlingschef.

Prioritering

1

Uppnådd effekt

Mallskrivning framtagen.

2.6 Förbättra uppföljning av arbetsrättsliga villkor

Effektivisera uppföljningen av arbetsrättsliga villkor genom att exempelvis kräva in lönespecifikationer.

Beskrivning av aktivitet

I dagsläget följs arbetsrättsliga villkor upp genom egenrapportering då det finns osäkerhet i vilka personuppgifter som får hanteras när kommunen begär in dokumentation inför uppföljning genom t.ex. lönespecifikationer. Detta skapar möjligheter för leverantörerna att lämna oriktiga uppgifter i egenrapporteringen trots möjligheter till viss verifikation av uppgifter. Genom att kräva in dokumentation som t.ex. lönespecifikationer skulle möjligheten för leverantörerna att fuska minska. Formerna för hur detta i så fall skulle gå till behöver utredas.

Identifierad potential

Säkerställa skäliga arbetsvillkor för personal hos kommunens leverantörer.

Ansvarig

Ansvarig: Kategorideltagare, hållbarhetsstrateg (KSF)

Deltagare: Kategorideltagare upphandlare (KSF), Uppföljningsteamet (SOF), dataskyddsbud (KSF).

Mål

Effektivare uppföljning av arbetsrättsliga villkor.

Implementering

Ansvarig kallar till möte med deltagare. Förslag fastställs av upphandlingschef.

Prioritering

1

Uppnådd effekt

Ny rutin för uppföljning av arbetsrättsliga villkor finns framtagen.

2.7 Standardisera krav inom hållbarhet

För att bidra till kommunens hållbarhetsmål ska hållbarhetskrav ställas i upphandlingar. Tjänster som upphandlas inom kategorin är av likartad karaktär och möjliggör framtagandet av standardiserade hållbarhetskrav som ska ställas vid upphandling inom kategorin.

Identifierad potential

Bidra till kommunens hållbarhetsmål och underlätta upphandlingsarbetet.

Ansvarig

Ansvarig: Kategorideltagare hållbarhetsstrateg (KSF)

Deltagare: Kategorideltagare upphandlare (KSF)

Mål

Framtagna krav inom hållbarhetsområdet för upphandling av vård och omsorg.

Implementering

Hållbarhetsstrateg tar tillsammans med deltagare fram kravformuleringar.

Prioritering

2

Uppnådd effekt

Standardiserade krav finns framtagna.

2.8 Inför e-handel för inköp av vård och omsorg

I dagsläget används inte e-handelssystemet vid inköp av vård och omsorg.

Identifierad potential

Minskad administrationskostnad, ökad kostnadskontroll.

Ansvarig

Ansvarig: representant e-handelsadministratör (KSF)

Deltagare: kategoriledare (KSF), kategorideltagare utvecklingsledare (SOF), representant (IFO och FO), kategorideltagare upphandlare (KSF), representant dataskyddsbud (KSF).

Mål

Effektivare beställning- och faktureringsprocess och bättre underlag för uppföljning.

Implementering

Aktiviteten leds av e-handelsadministratör tillsammans med deltagare ovan. Hinder som måste lösas: hur hanterar vi sekretessen?

Prioritering

2

Uppnådd effekt

Minskad administration kring beställning och uppföljningsprocessen.

2.9 Utred vilken upphandlingsform som lämpar sig för respektive avtalsområde

Som beskrivits ovan går många kommuner ifrån valfrihetssystem för att i stället upphandla dessa tjänster enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU).

En utredning bör genomföras i syfte att analysera och bestämma lämpligaste upphandlingsform för anskaffning av tjänster inom kategorin. För vilka avtal lämpar sig LOU, LOV, reserverade kontrakt eller dynamiska inköpssystem?

Identifierad potential

Genom att utreda vilka upphandlingsformer som lämpar sig för anskaffningar av tjänster inom kategorin kan kommunen skapa bättre förutsättningar för effektivare administration, samverkan och uppföljning.

I vissa fall kanske upphandlingar enligt LOU lämpar sig framför LOV då antalet utförare begränsas samtidigt som utrymme skapas då kvalificering av ansökningar inte sker löpande. Kommunen har också en möjlighet att anpassa antalet utförare utifrån marknaden vilket i viss mån motverkar fusk. Kommunen har också, genom

valfrihet enligt LOU större utrymme att ställa hårdare kommersiella villkor så utförare löper mindre risk att bli utan brukare.

Ansvarig

Ansvarig: kategorideltagare upphandlare (KSF)

Deltagande: kategorideltagare utvecklingsledare (SOF), uppföljningsteamet (SOF)

Intressenter: Socialnämnden, Äldreomsorgsnämnden, Kommunstyrelsen, socialdirektör och biträdande socialdirektör (SOF), upphandlingschef (KSF)

Mål

Förvaltningen har kommit fram till ett förslag att presentera för nämnden.

Implementering

Analysera för- och nackdelar med valfrihet enligt LOU och LOV. Presentera utfallet för socialnämnden och vård- och omsorgsnämnden för beslut.

Prioritering

2

Uppnådd effekt

Bättre kvalitet i utförandet av tjänsten samt kostnadsreducering.

2.10 Utred optimal paketering av avtalsområden inom kategorin

En noggrann översyn över avtalspaketering ska genomföras och plan för framtida upphandlingar tas fram.

Identifierad potential

Resurseffektivisering och mer affärsmässiga avtal.

Ansvarig

Ansvarig: kategorideltagare upphandlare (KSF)

Deltagande: kategorideltagare utvecklingsledare (SOF), Uppföljningsteamet (SOF)

Mål

Mer affärsmässiga avtal.

Implementering

Ansvariga och deltagare går tillsammans igenom avtalen inom kategorin och tar fram en plan för framtida upphandlingar.

Prioritering

2

Uppnådd effekt

Tydligare avtalspaketering som reducerar parallella avtalsområden och skapar förutsättningar för kostnadseffektiva inköp inom kategorin.

2.11 Ta fram en strategi för placeringen inom ramen för avtal avseende enstaka platser

Inom underkategorierna funktionshinderomsorg och äldreomsorg har vi avtal för enstaka platser i boende. Kommunen upphandlar ramavtal som löper under fyra år. När avtalen löper ut bor personerna kvar. Detsamma gäller för personer som byter avtalsområde. Det resulterar i att personerna efter ramavtalsperiodens utgång inte längre är placerade på ett giltigt avtal.

Identifierad potential

Aktiviteten syftar till att ta fram en strategi för att hantera dessa avtalsområden. Kommunen behöver reglera hur prisjustering ska hanteras på lång sikt, efter avtalets utgång. Kommunen behöver även se över möjlighet till annan upphandlingsform, exempelvis dynamiskt inköpssystem (DIS).

Ansvarig

Ansvarig: Jenny Svensson

Deltagare: kategorideltagare upphandlare (KSF), kategorideltagare (ÄO och FO), kategorideltagare utvecklingsledare (SOF), ekonomiavdelningen (SOF).

Mål

Mer affärsmässiga avtal inom avtalskategorin enstaka platser.

Implementering

Aktiviteten genomförs genom workshops med deltagare.

Prioritering

2

Uppnådd effekt

Strategi för hantering av placeringar inom ramen för avtalsområdena enstaka platser finns framtagen.

2.12 Fastställ kommundemensam uppföljningsrutin

Gruppen tar tillsammans fram en rutin för uppföljning av kommunens avtal. Rutinen omfattar såväl ramavtal som avtal inom valfrihetssystemen. Rutinen ska omfatta vilka avtal som ska prioriteras, vad som ska följas upp, hur vi följer upp samt vem som ansvarar för vad.

Utred om det finns andra sätt att följa upp ramavtal, exempelvis kontroll av koncernstrukturer, vinstmarginaler, lönespecifikationer, portobservationer, formulär att fylla i av verksamheten vid avvikelser mm.

Rutinen ska även omfatta beslutsgången då uppföljningen identifierat brister hos leverantören eller i utförandet av tjänsten.

Identifierad potential

Genom strukturerad uppföljning säkerställer kommunen god kvalitet i utförandet av tjänsterna. Effektivisering i form av eliminering av felfakturering och fusk.

Ansvarig

Ansvarig: kategoriledare (KSF)

Deltagare: kategorideltagare upphandlare (KSF), uppföljningsteamet (SOF)

Styrgrupp: socialdirektör, enhetschef stöd- och utveckling (SOF), sektionschefer (SOF), upphandlingschef.

Intressenter: Leverantörer, biståndshandläggare och socialsekreterare.

Mål

Effektiv uppföljningsprocess

Implementering

Aktiviteten genomförs i projektform. Regelbundna workshops med deltagare. Avstämning löpande med styrgrupp.

Prioritering

3

Uppnådd effekt

Framtagen rutin finns på plats.

2.13 Öka samarbetet med kommunens leverantörer

Kommunen ska arbeta för att öka samarbetet med avtalade leverantörer i syfte att motverka fel och fusk i kommunens avtal. Ett forum för erfarenhetsutbyte och information skulle kunna vara att anordna leverantörsträffar. Leverantörsträffar förekommer även idag då främst för leverantörer inom valfrihetssystemen.

Identifierad potential

Genom att ökad dialog och relationsbyggande förebygga felaktigheter.

Ansvarig

Ansvarig: Uppföljningsteamet (SOF)

Deltagande: kategorideltagare upphandlare (KSF)

Mål

Förebygga felaktigheter.

Implementering

Ansvarig kallar till möte med deltagande. Planera för innehåll i leverantörsträffar, bjud in och genomför.

Prioritering

3

Uppnådd effekt

Minskade avvikelser i kommunens avtal.

2.14 Ta fram en uppföljningsplan över samordnade upphandlingar

En Södertörns-gemensam uppföljningsplan för samordnade upphandlingar tas fram.

I dagsläget finns ingen rutin för vilken kommun som ansvarar för uppföljningen av samordnade avtal. Detta leder många gånger till att samtliga kommuner följer upp

avtalen var för sig. En gemensam uppföljningsplan skulle effektivisera uppföljningsarbetet.

Viktigt att synka denna aktivitet med den övergripande rutinen för samordnade upphandlingar.

Identifierad potential

Resurseffektivisering och attraktivare avtalspart.

Ansvarig

Ansvarig: kategorideltagare upphandlare (KSF)

Deltagande: Övriga Södertörnskommuner

Mål

Effektivare uppföljningsprocess för Södertörns gemensamma avtal.

Implementering

Södertörns gemensamt uppföljningsteam sätts samman. Ansvariga är sammankallade. Förslag på rutin godkänns av samtliga upphandlingschefer.

Prioritering

4

Uppnådd effekt

Gemensam uppföljningsplan för Södertörns gemensamma avtal finns på plats.

2.15 Utred förutsättningarna för upphandling av jourhem

Dels behöver kommunen utreda om generella godkännanden är förenligt med SoL, dels behöver kommunen hitta ett arbetssätt som möjliggör för företag att få sina kontrakterade familjer godkända.

Identifierad potential

Affärsmässiga avtal, tillgång till kvalitetssäkrade familjehem.

Ansvarig

Ansvarig: kategorideltagare utvecklingsledare (SOF)

Deltagande: kategorideltagare upphandlare (KSF)

Intressenter: Socialnämnden

Mål

Utredning klar och ett arbetssätt på plats.

Implementering

Steg 1, utred om generella godkännanden är förenligt med SoL.

Steg 2, hitta ett arbetssätt som möjliggör för företag att få sina kontrakterade familjer godkända.

Prioritering

4

Uppnådd effekt

Utredning klar och ett arbetsätt på plats.

1.

BILAGA 3 - REFERENSER

- <https://www.huddinge.se/utforare/uppfoljning-och-tillsyn/#%C3%84ldreomsorg-och-funktionshinder>
- https://www.huddinge.se/globalassets/huddinge.se/_gemensamma/styrdokument-overgripande/riktlinjer/upphandling-och-inkop---riktlinjer/riktlinjer-for-upphandling-och-inkop.pdf
- https://www.huddinge.se/globalassets/huddinge.se/_gemensamma/styrdokument-overgripande/mal-och-budget/mal-och-budget-2022.pdf
- https://www.huddinge.se/globalassets/huddinge.se/_gemensamma/styrdokument-overgripande/riktlinjer/upphandling-och-inkop---riktlinjer/riktlinjer-for-upphandling-och-inkop.pdf
- https://www.huddinge.se/globalassets/huddinge.se/_gemensamma/styrdokument-overgripande/strategi/naringslivsstrategi/ks-naringslivsstrategi-2022-2026.pdf
- https://www.huddinge.se/globalassets/huddinge.se/_gemensamma/styrdokument-overgripande/program/miljoprogram/miljoprogram-2022-2025.pdf
- <https://bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/organiserad-brottslighet.html>
- https://www.skatteverket.se/download/18.339cd9fe17d1714c0775158/1642605009344/L%C3%A4gesbild%202021_WEB.pdf
- <https://www.ekobrottsmyndigheten.se/wp-content/uploads/2021/04/myndigheter-i-samverkan-mot-organiserad-brottslighet-2020.pdf>
- <https://www.ifn.se/publikationer/working-papers/2018/1213/>
- <https://www.regeringen.se/49daa4/contentassets/f7380658140b45f5b93db6addb21ab58/okad-kunskap-om-kommuners-och-regioners-kostnader-for-valfrihetssystem-dir.-202257.pdf>
- <https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/driftformer/valfrihetssystemoch-ersattningsmodeller/socialomsorgvalfrihetssystemersattningsmodeller/valfrihetssystemikommunerbeslutslaget2021.58928.html>
- <https://www.ifn.se/publikationer/working-papers/2018/1213/>
- <https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/driftformer/valfrihetssystemoch-ersattningsmodeller/socialomsorgvalfrihetssystemersattningsmodeller/valfrihetssystemikommunerbeslutslaget2021/utvecklingavlovisverige.58960.html>
- <https://sverigesradio.se/artikel/efter-fusket-hemtjanstforetagens-fria-etableringsratt-kan-skrotas>
- <https://www.strangnas.se/omsorg-och-hjalp/hemtjanst/forandringar-inom-hemtjansten>
- <https://www.sollentuna.se/uweb/utforarportalen/nyheter2/upphandling-hemtjanst/>
- <https://www.linkoping.se/utforarwebben/vard-stod-och-omsorg/bedrivaverksamhet-pa-avtal-med-linkopings-kommun/>
- https://www.regeringen.se/48dd30/contentassets/b52d361d33c14f7fa8c2522b61526150/sou-2017_112_ett-fonster-av-mojligheter.pdf
- <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/06/forslag-pa-aldreomsorgslag-overlammades/>